

Brüssel, 22.2.2017
COM(2017) 94 final

KOMISJONI ARUANNE

uurimise kohta seoses statistika manipuleerimisega Austrias, millele on osutanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1173/2011 eelarvejärelvalve tõhusa rakendamise kohta euroalal (komisjoni 3. mai 2016. aasta otsus)

{SWD(2017) 105 final}

Kommenteeritud kokkuvõte	4
1. Sissejuhatus	9
1.1. Taust	9
1.1.1. Asjakohased ELi õiguse sätted ja põhimõtted	9
1.1.2. Faktid ja menetlus	10
1.2. Komisjoni ametlik uurimine seoses Austria statistikaga manipuleerimise kahtlusega vastavalt määrusele (EL) nr 1173/2011	12
2. Peamised järeldused	15
2.1. Salzburgi liidumaa finantspositsioonide ülevaade: 2002-2012	15
2.2. Salzburgi liidumaa institutsioonilised vastutusosalad	21
2.2.1. Volituste andmine	22
2.2.2. Sisekontroll	23
2.2.3. LRH tehtav järelevalve	25
2.3. Salzburgi liidumaa finantsjuhtimine ajavahemikul 2002–2012	25
2.3.1. Neljasilmapõhimõte	25
2.3.2. Allkirjade ja dokumentide võltsimine	27
2.3.3. Eelarvevälised kontod	27
2.3.4. OeBFA poolt Salzburgi liidumaale antud laenud	30
2.3.5. Väärtpaberite (kohustuste) kirjendamine	32
2.3.6. Finantstuletisinstrumendid	32
2.4. 2012. aasta maist detsembrini toimunud sündmuste kirjeldus	34
2.5. Detsembrist 2012 kuni oktoobrini 2013: STATi täheldatud faktid	36
2.5.1. Komisjoni teave	38
3. Järelduste hindamine	41
3.1. Järeldused peamiste kirjeldatud sündmuste osaliste kohta	41
4. Kokkuvõte	45
Lõpumärkused	46

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

3. mail 2016 algatas Euroopa Komisjon ametliku uurimise võimaliku statistikaga manipuleerimise kohta Austrias Salzburgi liidumaal¹. Sellekohane otsus võeti vastu kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määruse (EL) nr 1173/2011 (eelarvejärevalve tõhusa rakendamise kohta euroalal) artikli 8 lõikega 3 koostöös komisjoni 29. juuni 2012. aasta delegeeritud otsusega 2012/678/EL uurimiste ja trahvide kohta statistika manipuleerimise korral, millele on osutatud määruuses (EL) nr 1173/2011.

Uurimise eesmärk oli hinnata, kas tõsised viited riigivõla ja eelarvepuudujäägi kohta ebaõigete andmete esitamisele 2012. aastal ja eelnevatel aastatel vastavad tõele ning, juhul kui need vastavad tõele, kas need tulenesid tahtlusest või raskest hooletusest.

Käesolevas aruandes on esitatud komisjoni uurimise järeldused ja peamised faktid, millel need põhinevad. Austria Vabariigi esitatud kirjalikud selgitused komisjoni esialgsete järelduste kohta on toodud sellele aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis ja selgitusi on nõuetekohaselt arvesse võetud, kui neid on peetud asjakohaseks². Aruanne sisaldab Austria valitsemissektori võla korrigeerimise peamiste põhjuste üksikasjalikku kirjeldust; valitsemissektori võlg oli 2014. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatise kohaselt 2012. aastal 1 192 miljonit eurot, 2011. aastal 879 miljonit eurot ja 2010. aastal 523 miljonit eurot; kirjeldus tugineb Salzburgi liidumaal finantstehingute koostamise, kontrolli ja aruandluse analüüsile.

Põhijäreldus on see, et Salzburgi liidumaal esinesid finants- ja muude tehingute koostamisel, kontrollil ja aruandlusel mitme aasta jooksul rasked rikkumised, eelkõige pangakontode, varade ja nende vajaliku rahastamise varjamise kaudu, mis tõid lõppkokkuvõttes kaasa Maastrichti võla³ puhul oluliste kohustuste varjamise ja nende kohta ebaõigete andmete esitamise. Raske hooletuse tõttu ei järgitud avaliku sektori arvepidamiseskirju, puudus

¹ Selles aruandes Salzburgi liidumaad nimetades ei viita komisjon Austria Salzburgi liidumaale kui sellisele ega selle elanikele, vaid pigem asutustele, mis olid otse või kaudselt seotud eelarvepuudujäägi ja riigivõla andmete kogumisega, nimelt Salzburgi liidumaa valitsusametile ja Salzburgi liidumaa valitsusele.

² Tuleks märkida, et kõik kirjalikes selgitustes esitatud ristviited leheküljenumbriks on viited esialgsete järelduste leheküljenumbriks.

³ Tuginedes nõukogu 25. mai 2009. aasta määrusele (EÜ) nr 479/2009 Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolliga kohaldamise kohta (ELT L 145, 10.6.2009, lk 1), on näitaja määratletud kui valitsemissektori konsolideeritud kogu täitmata võlakohustuse nimiväärtus aasta lõpus valitsemissektori järgmist liiki võlakohustuste puhul (määratletud ESA 2010s): sularaha ja hoiused, võlaväärtpaberid ja laenud. Valitsemissektoril on järgmised alasektorid: keskvalitsus, osariigi valitsus, kohalik omavalitsus ja sotsiaalkindlustusfondid.

kontroll, finants- ja muude tehingute kohta ei esitatud nõuetekohaselt teavet ning eirati Austria kontrollikoja soovitusi. Peale selle võltsiti tahtlikult dokumente ning riigi statistikaasutustele ja Austria kontrollikojale (RH) saadeti tahtlikult eksitavat teavet. Seega tõi see vähemalt viie aasta jooksul kaasa selle, et Austria esitas komisjonile (Eurostatile) teavet, mis kajastas tegelikust madalamat valitsemissektori võla taset, mistõttu esitati ebaõiget teavet võlga käsitlevate andmete kohta, mis on olulised ELi toimimise lepingu artikli 121 või 126 või ELi lepingule ja ELi toimimise lepingule lisatud protokoll nr 12 kohaldamiseks (st esitati ebaõigeid andmeid Austria Vabariigi Maastrichti võlakriteeriumi kohta) määruse (EL) nr 1173/2011 artikli 8 lõike 1 alusel. Austria valitsemissektori võla kohta oli 2012. aasta lõpuks esitatud ebaõigeid andmeid 1 192 miljoni euro ulatuses⁴.

Aruandes märgitakse, et Salzburgi liidumaa täitev- ja seadusandliku võimu asutused tegutsesid alates 2002. aastast sellisel moel ning andsid õigusakte välja viisil, millega anti Salzburgi liidumaa finantsosakonnale piiramatud volitused teha ja sõlmida krediidiasutustega piiramata aja jooksul ja piiramata summades suure riskiga finantstehinguid. Samal ajal oli finantsosakond käskkirja alusel vabastatud Salzburgi liidumaa siseauditi üksuse tehtavast järelevalvest, mis RH 9. oktoobri 2013. aasta auditoruande järelduste kohaselt on „*avaliku halduse tavareeglitega vastuolus*“ ja „*aitas kaasa oluliste kontrollilüünkade olemasolule rahaliselt olulistest valdkondades*“.

Aruandes märgitakse, et Salzburgi liidumaa valitsusametil (*Amt der Salzburger Landesregierung*) ja Salzburgi liidumaa valitsusel (*Salzburger Landesregierung*) oli oluline roll sündmuste puhul, mis olid seotud finantstehingute ja -positsioonide kirjendamata ja nende kohta andmete esitamata jätmisega. Aruandes käsitletakse ka teiste institutsioonide, eelkõige piirkondliku kontrollikoja (*Salzburger Landesrechnungshof*), Austria statistikaameti (*Statistik Austria*), Austria keskpanga (*Österreichische Nationalbank*) ja Austria föderaalne rahastamisagentuuri (*Österreichische Bundesfinanzierungsagentur*) osalust.

Aruandes esitatakse ka muud olulised järeldused. Isegi kui 2014. aasta aprillis ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatises esitatud Maastrichti võla andmeid aastate 2010–2012 puhul korrigeeriti, selgub, et ebaõigete andmete esitamine riigivõla ja ilmselt ka eelarvepuudujäägi kohta võis alata vähemalt 2008. aastal ning Austria statistikaasutuste esitatud andmed Maastrichti võla taseme kohta aastatel 2008 ja 2009 on endiselt alahinnatud.

Aruandes leitakse, et samal ajal kui komisjoni (Eurostat) teavitati sellest juhtumist alles 10. oktoobril 2013, olid Austria statistikaasutused Salzburgi liidumaa raamatupidamise kohta ebaõigete andmete esitamise võimalusest teadlikud vähemalt alates 6. detsembrist 2012. Aruandes leitakse ka, et nii Austria statistikaamet kui ka Austria keskpank olid teadlikud Salzburgi liidumaa esitatud andmete ulatuslikust mittevastavusest enne, kui nii-öelda rahandusskandaal 2012. aasta lõpus avalikuks tuli.

⁴ Samuti väiksem summa 7 miljonit eurot seoses valitsemissektori eelarvepuudujäägi kohta ebaõigete andmete esitamisega.

Käesoleva aruande järelduste alusel, mis on tehtud liikmesriigi ametiasutuste käitumise kohta alates määruse (EL) nr 1173/2011 jõustumisest 13. detsembril 2011 kuni uurimise alustamiseni 3. mail 2016, on komisjon otsustanud võtta vastu soovitusel nõukogule määrata Austria Vabariigile trahv, nagu on ette nähtud määrusega (EL) nr 1173/2011.

Kasutatud lühendid

Lühend	Saksa keel	Eesti keel
EDP	Verfahren bei einem übermäßigen Defizit (VÜD)	ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus
ESA	Europäische System Volkswirtschaftlicher Gesamtrechnungen (ESVG)	Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteem
LRH	Landesrechnungshof	liidumaa kontrollikoda (selles dokumendis Salzburgi liidumaa kontrollikoda)
BMF	Bundesministerium für Finanzen	Austria rahandusministeerium
OeNB	Österreichische Nationalbank	Austria keskpank
OeBFA	Österreichische Bundesfinanzierungsagentur	Austria föderaalne rahastamisagentuur
RH	Rechnungshof	Austria [Föderaalne] Kontrollikoda
STAT	Statistik Austria	Austria riiklik statistikaamet
SLH	Salzburger Landes - Hypothekenbank AG	-
VRV	Voranschlags- und Rechnungsabschlussverordnung	Austria määrus, mis käsitleb riigi ja kohalike omavalitsuste eelarvet ning suletud kontosid

Tabelite ja jooniste loetelu

Tabel 1. Salzburgi liidumaa Maastrichti kriteeriumide kohased kohustused aastatel 2002–2012

Tabel 2. Salzburgi liidumaa saadaolev ja tasumisele kuuluv intress aastatel 2002–2012

Joonis 1. Rahavood Salzburgi liidumaa valitsusameti raamatupidamises (miljonites eurodes)

Lisatud dokumentide loetelu

Komisjoni talituste töödokument: Austria Vabariigi selgitused Austrias statistikaga manipuleerimisega seotud uurimise esialgsete järelduste kohta

1. SISSEJUHATUS

1.1. Taust

1.1.1. Asjakohased ELi õiguse sätted ja põhimõtted

1. Liikmesriigid peavad esitama komisjonile (Eurostatile) andmed oma aastase eelarvepuudujäägi ja võla kohta rangelt Euroopa statistikaeeskirjade ja -menetluste (Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteem, ESA⁵) kohaselt.
2. Nõukogu määruse (EÜ) nr 479/2009 (Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolliga kohaldamise kohta⁶) artikli 16 kohaselt tagavad liikmesriigid, „*et komisjonile (Eurostatile) edastatavad tegelikud andmed koostatakse kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 223/2009 artiklis 2 kehtestatud põhimõtetega. Selles osas on liikmesriikide statistikaasutuste ülesanne tagada esitatud andmete vastavus käesoleva määruse artikli 1 sätetele ning andmete aluseks olevatele ESA 2010 arvepidamiseeskirjadele.*“
3. Nõukogu määruse (EÜ) nr 479/2009 artikli 3 alusel edastavad liikmesriigid komisjonile (Eurostatile) aruande oma valitsemissektori eelarve kavandatud ja tegeliku puudujäägi ning valitsemissektori võla taseme kohta kaks korda aastas, esimene kord enne jooksva aasta (n aasta) 1. aprilli ja teine kord enne n aasta 1. oktoobrit. N aastal esitatud andmed hõlmavad aastaid n-1, n-2, n-3 ja n-4.
4. Määruse (EL) nr 1173/2011⁷ (eelarvejärelevalve tõhusa rakendamise kohta euroalal) kohaselt on komisjonil alates 2011. aasta 13. detsembrist volitus alustada uurimist, kui leidub tõsiseid viiteid sellele, et tahtlikult või raske hooletuse tõttu on statistikaga manipuleeritud. Teatavad volituse kasutamise kriteeriumid, kord ja eeskirjad on sätestatud komisjoni delegeeritud otsuses 2012/678/EL. Määruse (EL) nr 1173/2011 kohaselt võib komisjon uurimise tulemusel esitada nõukogule soovitusel määrata liikmesriigile trahvi. Soovitatava trahvisumma arvutab välja komisjon, kuid nõukogule jääb selle määramise ja suuruse küsimuses viimane sõna. Kui leitakse, et liikmesriik on tahtlikult või raske hooletuse tõttu esitanud ebaõiget teavet eelarvepuudujäägi ja/või võlga käsitlevate andmete kohta, võib nõukogu määrata liikmesriigile trahvi kuni 0,2 % SKPst.

⁵ Käesoleva juhtumiga seotud aruandlus esitati vastavalt nõukogu 25. juuni 1996. aasta määrusele (EÜ) nr 2223/96 ühenduses kasutatava Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi kohta (EÜT L 310, 30.11.1996, lk 1; edaspidi „ESA 95“). Alates 1. septembrist 2014 kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta määrust (EL) nr 549/2013 Euroopa Liidus kasutatava Euroopa rahvamajanduse ja regionaalse arvepidamise süsteemi kohta (ELT L 174, 26.6.2013, lk 1; edaspidi „ESA 2010“).

⁶ Nõukogu 25. mai 2009. aasta määrus (EÜ) nr 479/2009 Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolliga kohaldamise kohta (ELT L 145, 10.6.2009, lk 1).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1173/2011 eelarvejärelevalve tõhusa rakendamise kohta euroalal (ELT L 306, 23.11.2011, lk 1).

5. Komisjon käsitleb raske hooletusena üldjuhul seda, kui valitsemissektori eelarve puudujääki ja võlga käsitlevate andmete eest vastutav isik ei täida selgelt oma hoolsuskohustust, nagu on kirjeldatud komisjoni delegeeritud otsuse 2012/678/EL põhjenduses 10, kuid see võib hõlmata ka tõsiseid puudusi andmevoogude korraldamisel avaliku sektori üksuste ja statistikaasutuste vahel, sealhulgas neis tööprotsessides osalevate valitsusametnike ja töötajate vastutust käsitlevates eeskirjades, raamatupidamisandmete kesksel kontrollimisel liikmesriikide poolt kõigil valitsemissektori tasanditel ning konkreetsetes ja tõhusates järelevalve- ja kontrollisüsteemides riigi tasandil.
6. Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ei saa liikmesriik tugineda omaenda õigussüsteemi seisundile, et õigustada ELi õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist. Kuigi kõik liikmesriigid võivad sisemise õiguskorra valdkondi korraldada oma äranägemise järgi, vastutavad ELi toimimise lepingu artikli 258 kohaselt üksnes nemad Euroopa Liidu ees ELi õigusest tulenevate kohustuste täitmise eest⁸.
7. Ka Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt peab liikmesriik vastutama talle süüks arvatavate ELi õiguse rikkumistega üksikisikutele põhjustatud kahju eest (nt direktiivide ülevõtmata jätmine) ning see põhimõte kehtib kõikidel juhtumitel, mil liikmesriik rikub ELi õigust, „*milline ka ei oleks liikmesriigi organ, kelle tegu või tegevusetus liikmesriigi kohustuste rikkumise põhjustas*“⁹. Seega „*ei saa liikmesriik [...] tugineda volituste ja vastutusalaade jaotamisele riigisisese õiguskorra järgi toimivate asutuste vahel, et vabastada end selle alusel vastutusest*“¹⁰. Samad põhimõtted kehtivad analoogia põhjal ka liikmesriikide vastutuse kohta statistikaga manipuleerimise eest ja seega on piisav järeldada, et andmete ebaõige esitamine on põhjustatud tahtlikkusest või hooletusest valitsemissektori mõnes osas.

1.1.2. Faktid ja menetlus

8. 2012. aasta lõpus algatas Austria föderaalne kontrollikoda (edaspidi „RH“) auditi Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise kohta. Auditi käigus kontrolliti üksikasjalikumalt Salzburgi liidumaa sisekontrollisüsteeme ja finantsjuhtimist, uurides tehingute kirjendamist avaliku sektori raamatupidamisarvestuses, nende riskiprofiili ja seonduvat rahavoogude juhtimist, ning auditile järgnes Salzburgi liidumaa ametnike pressikonverents, mis käsitles eelarveüksuse juhi väidetavat ebaseaduslikku tegevust. Lisaks sellele hõlmas audit Salzburgi liidumaa avatud finantstehingute inventuuri 31. detsembri 2012. aasta seisuga ja 2012. aasta neljandas kvartalis finantstehingute ennetähtaegse lõpetamise tulemuste inventuuri.

⁸ Kohtuasi C-33/90, Euroopa Ühenduste Komisjon vs. Itaalia Vabariik (EKL 1991, lk I-05987, punkt 24).

⁹ Liidetud kohtuasjad C-46/93 ja C-48/93: Brasserie du pêcheur/Factortame (EKL 1996, lk I-01029, punkt 32).

¹⁰ Kohtuasi C-302/97: Konle (EKL 1999, lk I-03099, punkt 62).

9. 9. oktoobril 2013 avaldas RH Salzburgi liidumaa finantsseisundi kohta aruande¹¹, milles osutati mitmele rikkumisele finantstehingute koostamisel, järelevalvel ja aruandlusel Salzburgi liidumaal mitme aasta jooksul. Pärast RH uurimise tulemuste avalikustamist võttis komisjon (Eurostat) kohe ühendust Austria statistikaametiga (edaspidi „STAT“), kes esitas järgmiste päevade jooksul täiendavat teavet. Samas ei saanud STAT ja komisjon (Eurostat) peale mõju võimaliku ulatuse üldise analüüsi nii lühikese aja jooksul uurimise tulemuste statistilist mõju analüüsida. Seega esitas komisjon (Eurostat) oma ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse 21. oktoobri 2013. aasta teates Austria esitatud andmete kvaliteedi kohta reservatsiooni.
10. 10. märtsil 2014 esitas STAT komisjonile (Eurostatile) RH uurimise tulemuste statistilise mõju siseanalüüsi tulemused ning teatas, et pärast Salzburgi liidumaa uute andmete lisamist korrigeeritakse aastate 2010, 2011 ja 2012 valitsemissektori võlga ülespoole (vastavalt +0,2 protsendipunkti SKPst 2010. aastal, +0,3 protsendipunkti 2011. aastal ja +0,4 protsendipunkti 2012. aastal). Komisjon (Eurostat) nõudis lisaselgitusi, mille STAT 28. märtsil 2014 kohe kirjalikult esitas. Eurostat tühistas oma 23. aprilli 2014. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitlevas teates Austria esitatud andmete kvaliteeti käsitleva reservatsiooni, sest STAT oli eelarvepuudujäägi- ja võlaandmeid vajalikus ulatuses korrigeerinud.
11. Pärast seda, kui komisjon (Eurostat) oli fakte kontrollinud, leiti, et riigivõla kohta andmete esitamata jätmise juhtum Salzburgi liidumaal on raske. Selle järelduseni viisid muu hulgas järgmised asjaolud: RH oli avaldanud tulemused,¹² mis viitasid mitmetele ja rasketele rikkumistele Salzburgi liidumaa finantsjuhtimises, nende rikkumiste tõttu esitati riigivõla näitajate kohta olulisel määral ebaõigeid andmeid, millest riigi statistikaasutusi mitme aasta jooksul väidetavasti ei teavitatud, ning tundus, et Salzburgi liidumaa piirkondlik valitsus on oma õigusjärgsete volituste kasutamisel võimaldanud tehingute kohta ebaõigete andmete esitamist.
12. Seega leidis komisjon (Eurostat), et Salzburgi liidumaal ilmnenuid asjaolusid tuleb põhjalikumalt analüüsida. Selles esialgses siseses uurimisetapis ilmnis, et ebaõigeid andmeid oli esitatud olulises summas, esines märke kas raske hooletuse või tahtliku ebaõigete andmete esitamise kohta ning sündmused olid aset leidnud mitme aasta jooksul.

¹¹ Aruanne on avaldatud veebilehel <http://www.rechnungshof.gv.at/berichte/ansicht/detail/land-salzburg-finanzielle-lage-1.html>

¹²

http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/2013/berichte/teilberichte/salzburg/Salzburg_2013_07/Salzburg_2013_07_1.pdf

1.2. Komisjoni ametlik uurimine seoses Austria statistikaga manipuleerimise kahtlusega vastavalt määrusele (EL) nr 1173/2011

13. Komisjon (Eurostat) tegi oma sisese analüüsi põhjal järelduse, et esines tõsiseid märke ebaõigete statistiliste andmete esitamise kohta, mis õigustas täieliku uurimise läbiviimist määruse (EL) nr 1173/2011 artikli 8 lõike 3 kohaselt. Seepärast otsustas komisjon algatada Austrias ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse puhul ebaõigete andmete esitamise kohta uurimise. 3. mail 2016 algatas komisjon ametliku uurimise võimaliku statistikaga manipuleerimise kohta Austrias Salzburgi liidumaal¹³.
14. Komisjoni uurimisrühm vestles eraldi kohtumistel STATi, Salzburgi liidumaa valitsusameti (*Amt der Salzburger Landesregierung*), piirkondliku kontrollikoja (*Salzburger Landesrechnungshof – LRH*), Austria keskpanga¹⁴ (*Österreichische Nationalbank – OeNB*) ja Austria föderaalset rahastamisagentuuri¹⁵ (*Österreichische Bundesfinanzierungsagentur – OeBFA*) esindajatega. Iga kohtumise kohta on koostatud protokoll, millele on alla kirjutanud kõik osavõtjad.
15. Käesoleva aruande lõpumärkustes (a, b, c jne) esitatud tsitaadid pärinevad nimetatud kohtumiste ametlikest protokollidest ja kajastavad täpselt ütlust, mille andsid eri institutsioonide esindajad, kellega vesteldi.
16. Käesolevas aruandes on esitatud komisjoni poolt komisjoni delegeeritud otsuse 2012/678/EL alusel algatatud uurimise järeldused ja peamised faktid, millel need põhinevad. Austria Vabariigi esitatud kirjalikud selgitused komisjoni esialgsete järelduste kohta on esitatud sellele aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis ning selgitusi on nõuetekohaselt arvesse võetud, kui neid on peetud asjakohaseks.
17. Tuleb märkida, et eelarvepuudujäägi ja riigivõla kohta ebaõigete andmete esitamise uurimisel püüdis komisjon välja selgitada kogu probleemi ulatust ning tekkemehhanismi, vältimaks selliste juhtumite kordumist. Seetõttu tuli kontrolli käigus vältimatult käsitleda ka asjaolusid, mis ilmnesisid enne määruse (EL) nr 1173/2011 jõustumist 13. detsembril

¹³ Komisjoni 3. mai 2016. aasta otsus C(2016) 2633 (final) uurimise algatamise kohta seoses Austria statistika manipuleerimisega, millele on osutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1173/2011 eelarvejärevalve tõhusa rakendamise kohta euroalal.

¹⁴ OeNB vastutab praegu kõikide institutsiooniliste sektorite, v.a valitsemissektori finantskontode koostamise eest. Samas, varem koostas OeNB ka valitsemissektori finantskontosid. 2009. aastal leppisid STAT ja OeNB kokku, et STAT peaks pärast üleminekuperioodi võtma üle valitsemissektori (S.13) finantskontode koostamise eesmärgiga kasutada finantskontode koostamiseks ka võimalikult suurel määral otseseid andmeallikaid. STATi koostatud valitsemissektori finantskontod edastati Eurostatile esimest korda 2014. aasta septembris.

¹⁵ Föderaalset eelarveseaduse (*Bundeshaushaltsgesetz*) kohaselt on Austria rahandusministeeriumil (BMF) õigus võtta kapitaliturul laene ning laenata neid vahendeid edasi liidumaadele ja eelarvevälistele üksustele. BMF on selle volituse delegeerinud OeBFA-le. Seega tegutseb OeBFA BMFi, st föderaalsete valitsuse nimel ja arvel ning kui aruandes viidatakse OeBFA laenuandmisele, on see samaväärne föderaalsete valitsuse laenuandmisega. Peale selle esitab OeBFA statistikaasutustele andmeid ja metaandmeid, mida kasutatakse kogunenud intresside korrigeerimise arvutamisel, ning föderaalsete valitsuse laekumiste ja võla andmeid.

2011. Seoses sellega tuleks silmas pidada, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse kohta ebaõigete andmete esitamine oli samavõrra õigusvastane (ehkki sellega ei kaasnenud võimalikku karistust) enne määruse (EL) nr 1173/2011 jõustumist selles mõttes, et liikmesriigid pidid ja peavad samamoodi esitama komisjonile täielikke ja usaldusväärseid andmeid varem kehtinud eeskirjade ja eelkõige määruse (EÜ) nr 479/2009 alusel.

18. Samas oli määruse (EL) nr 1173/2011 artiklis 8 sätestatud sanktsiooni erikorra kohaldamise eesmärgil uurimise peamine eesmärk kontrollida, kas ebaõiged andmeid esitati pärast viimasena nimetatud määruse jõustumist. Seega võib komisjon nõukogule antavas soovitusel tugineda ainult liikmesriigi asjaomasele tegevusele ajavahemikul 13. detsembrist 2011 kuni 3. maini 2016 (päev, mil algatati uurimine).
19. Pealegi on Salzburgi liidumaa valitsusamet komisjoni esialgsete järelduste kohta kirjalike märkuste esitamisel tõstatanud küsimuse seoses asjaoluga, et Salzburgi liidumaa valitsusameti eri töötajate ütluseid, mille nad andsid komisjoni ja selle asutuse kohtumise ajal, on käsitatud Salzburgi liidumaa valitsusameti enda ütlustena¹⁶. Seoses sellega tuleks meelde tuletada, et komisjonil on määruse (EL) nr 1173/2011 artikli 8 alusel volitused uurida väidetavalt ebaõige teabe esitamise juhte ning et nende uurimiste üksikasjad on kindlaks määratud komisjoni delegeeritud otsuses 2012/678/EL ja need hõlmavad teabepäringuid mis tahes valitsusasutuselt, mis osaleb otse või kaudselt asjaomaste andmete koostamises (kõnealuse otsuse artikkel 3). Teabepäring esitati kohtumistel, mis peeti 2016. aasta septembri lõpus asutustega, mis osalesid otse või kaudselt eelarvepuudujäägi ja riigivõla andmete koostamisel, ning komisjon peab eeldama, et nende kohtumiste ajal asjaomaste asutuste esindajate ja töötajate avaldatud arvamused väljendavad kindlasti nende asutuste seisukohta.
20. Lisaks koostas komisjon protokollid ja saatis selle kõikidele osalejatele läbivaatamiseks. Komisjon aktsepteeris kõiki muudatusi, mida osalejad protokollis taotlesid ja mille nad selles tegid.
21. Protokollid joonealustes märkustes on viidatud ka erijuhtumile seoses ühe isikuga, kes on Salzburgi liidumaa valitsusameti töötaja ja LRH endine töötaja, ning selle isiku ütluseid, mille ta andis kui LRH endine töötaja, ei ole käsitatud Salzburgi liidumaa valitsusameti seisukohtadena.
22. Lisaks tuleks seoses väitega, mille Austria esitas oma selgitustes komisjoni esialgsete järelduste kohta¹⁷, märkida, et komisjoni uurimine on haldus- ja mitte kriminaaluurimine. Komisjoni volitused läbi viia uurimisi, nagu on sätestatud määruses (EL) nr 1173/2011 ja komisjoni delegeeritud otsuses 2012/678/EL, on mis tahes kriminaalmenetlusest Austrias

¹⁶ Aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi II lisas esitatud Salzburgi liidumaa valitsusameti selgituste B osa punkt 11.

¹⁷ Aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi sissejuhatuse punkti 3 esimene taane.

täiesti sõltumatud ning asjaolu, et teatavate komisjoni uurimise puhul asjakohaste faktide kohta võidakse riigi tasandil algatada ka kriminaalmenetlus, ei saa neid volitusi piirata.

2. PEAMISED JÄRELDUSED

23. Selles punktis kirjeldatakse üksikasjalikult peamisi põhjuseid, miks anti Austria valitsemissektori eelarvepuudujäägi ja võla kohta ebaõigeid andmeid, mis tõi 2014. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatistes kaasa aastate 2010–2012 puhul ülespoole korrigeerimise. Ebaõigete andmete esitamine tulenes sellest, et Salzburgi liidumaa esitas vähemalt nende aastate jooksul riigi statistikaasutustele ebaõigeid andmeid. Selle punkti eesmärk on teha kindlaks ka eri institutsioonide vastutuse tase ebaõigete andmete esitamisel nii piirkondlikul kui ka riigi tasandil.
24. Salzburgi liidumaa on varem jätnud märkimisväärse hulga kohustusi ja muid finantspositsioone Austria statistikaasutustele esitatud finantsaruannetes kajastamata.
25. Salzburgi liidumaa *Finanzreferent*¹⁸, finantsosakonna direktor ja LRH direktor korraldasid 6. detsembril 2012 ühise pressikonverentsi^a, kus teatati, et Salzburgi liidumaa on kandnud „puhtalt raamatupidamislikku kahjumit“ 340 miljonit eurot seoses finantstuletisinstrumentide investeringutega tingituna eelarveüksuse juhi õigusvastasest tegevusest; eelarveüksuse juht oli oma tegevust varjanud, juhte petnud ja dokumente võltsinud. Alles pärast seda pressikonverentsi alustasid RH ja muud asutused Salzburgi liidumaa raamatupidamise põhjalikku uurimist, et selgitada täielikult välja selle ebaõigete andmete esitamise tagajärjed.

2.1. Salzburgi liidumaa finantspositsioonide ülevaade: 2002–2012

26. Tabelis 1 on esitatud Salzburgi liidumaa Maastrichti kriteeriumide puhul oluliste kohustuste ülevaade ajavahemikul 2001–2012.
27. Tabeli esimene rida kajastab Salzburgi liidumaa finantsvõlgasid (*Finanzschulden*), nagu on esitatud bilanssides¹⁹, mille Salzburgi liidumaa valitsusamet on aastate 2002–2012 kohta koostanud²⁰. STATilt saadud teabe kohaselt peaksid need finantsvõlad hõlmama vähemalt nii laene kui ka riigivõlakirju, aga võivad hõlmata ka muid kohustusi, mis ei ole Maastrichti võla puhul olulised. Ehkki finantsvõlad võivad olla hea näitaja, on selles mõttes alati vaja põhjalikumalt analüüsida Maastrichti võla koostist. Sellegipoolest on komisjon lõpuks kindlaks teinud, nagu on näha tabelist 1, et Salzburgi liidumaa juhtumi puhul ja 2012. aastal oli finantsvõlgade positsioon Maastrichti võlaga peaaegu sama.
28. Nagu tabelist näha võib, esineb aastatel 2011–2012 aegridades katkestus. See element näitab, et samal ajal kui Salzburgi liidumaal õnnestus olemasolevate kohustuste positsioon seisuga 31. detsember 2012 välja selgitada, ei ole ta oma bilansse aastate

¹⁸ *Finanzreferent* on praktikas samaväärne piirkonna rahandusministriga.

¹⁹ *Vermögensrechnung*.

²⁰ Salzburgi liidumaa valitsusamet saatis need bilansid komisjonile (Eurostatile) 18. oktoobril 2016.

2002–2011 puhul tagantjärele korrigeerinud²¹. Seoses sellega palus komisjon Salzburgi liidumaa valitsusametil esitada Salzburgi liidumaa finantskohustuste kohta andmeid sellisena, nagu need olid finantsosakonnale 2012. aasta lõpus teada/kättesaadavad, st sellisena, nagu need oleks tegelikult esitatud, kui see juhtum ei oleks 6. detsembril 2012 ilmsiks tulnud. Salzburgi liidumaa valitsusamet on väitnud, et selliseid andmeid ei ole kogutud, sest tegelikult koostati Salzburgi liidumaa 2012. aasta finantsaruanded alles pärast seda, kui RH ja eraaudiitorid olid alustanud põhjalikku uurimist. Sellegipoolest osutab 2013. aastal RH tehtud põhjalik analüüs asjaolule, et Salzburgi liidumaa keskpika tähtajaga finantskavades, mis koostati 16. novembril 2012, viidati sellele, et Salzburgi liidumaa esitab 31. detsembri 2012. aasta seisuga andmed kokku 874 miljoni euro suuruse võla kohta²². Kuna Salzburgi liidumaa valitsusamet ei ole üksikasjalikumat teavet esitanud, peab komisjon aktsepteerima seda võla summana, mis 31. detsembri 2012. aasta seisuga tegelikult esitati. See on näidatud tabeli 1 real 1a.

29. Tabeli 1 real 3 on näidatud Salzburgi liidumaa võla osakaal Austria Maastrichti võlas kooskõlas STATi 30. septembri 2013. aasta hinnanguga, st kuupäeval, millal Austria statistikaasutused saatsid viimase ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teate, enne kui komisjoni (Eurostati) teavitati võimalusest, et Salzburgi liidumaa võlg võib olla alahinnatud. Nagu võib järeldada ridade 3 ja 1 võrdlusest (vt rida 5), võeti selles STATi hinnangus arvesse mitte üksnes Salzburgi liidumaa esitatud võla andmeid, vaid ka muid andmeallikaid²³.

30. Näiteks võeti STATi hinnangus arvesse märkimisväärset osa summadest, mis kuuluvad kirje *Voranschlagsunwirksame Erläge* alla, st kolmandale asutusele võlgnetav raha, mida

²¹ Salzburgi liidumaa väitis komisjonile (Eurostatile) 4. novembril 2016 saadetud e-kirjas, et sellise tagantjärele kontrolli läbiviimine on ressursside kasutamise seisukohast väga kulukas ja ebatõhus.

²² RH 2013. aasta aruande leheküljel 256 punktis 98.1 on märgitud, et „Salzburgi liidumaa stabiilsusaruanne koostati hinnangutes ja finantsaruannetes esitatud näitajate põhjal. Salzburgi provintsi kohustusi, rahavooge ja finantstehingutega kaasnenud kulusid (vt märkus 40), mis olid juba riigi raamatupidamises ebatäielikud, ei võetud selles stabiilsusaruandes arvesse. Keskmise tähtajaga prognoosi jaoks kasutatud esialgne väärtus põhines üksnes 2012. aasta lõpus esitatud laenudel summas ligikaudu 874 miljonit eurot, mida kajastati nimiväärtuses.“ Saksakeelne originaalversioon: „Der Stabilitätsbericht wurde auf Grundlage der in den Voranschlägen und Rechnungsabschlüssen dargestellten Zahlen erstellt. Die Verbindlichkeiten, Zahlungsflüsse und Folgekosten der Finanzgeschäfte des Landes Salzburg (siehe TZ 40), die schon in den Rechnungsabschlüssen des Landes nur unvollständig ausgewiesen waren, fanden auch im Stabilitätsbericht keine Berücksichtigung. Der für die mittelfristige Prognose verwendete Ausgangswert beruhte ausschließlich auf den mit Ende 2012 ausgewiesenen Darlehen in Höhe von rd. 874 Mio. EUR, die zum Nominalwert dargestellt wurden“.

²³ Tuleb märkida (rida 5), et tegelikult on aastatel 2002–2005 Salzburgi liidumaa võla osakaal Austria Maastrichti võlas STATi hinnangu kohaselt väiksem kui Salzburgi liidumaa bilanssides esitatud finantsvõlad. See tuleneb nii-öelda *Innere Anleihe* konsolideerimise mõjust, st asjaolust, et Salzburgi liidumaa valitsusamet laenas riiklikust fondist raha ja maksis selle samal või järgmisel aastal tagasi, nagu STAT 16. novembril 2016 selgitas.

edastati Salzburgi liidumaa kontode kaudu ja mis hõlmas STATi kinnitusel ka²⁴ OeBFA-lt fondilt *Salzburger Landeswohnbaufonds* rahastamiseks saadud laene²⁵. Tehti kindlaks, et see ulatus 2011. aastal 1 050 miljoni euroni, nagu võib näha real 2.b, ning see kuulus täies ulatuses *Voranschlagsunwirksame Erläge* alla (vt punkt 2.3.4).

31. Lisaks sellele ja pärast OeNB-lt teabe saamist tegi STAT järelduse, et Salzburgi liidumaa oli ennast 2010. aastal ise rahastanud, emiteerides riigivõlakirju summas 300 miljonit eurot. Isegi kui see summa Salzburgi liidumaa bilansis ei kajastunud, otsustas STAT järgida OeNB otsust andmeallikat (pärast kaudsete lisaandmeallikate riskikontrolli) ja võtta neid summasid arvesse Salzburgi liidumaa võla puhul (vt punkt 2.3.5).
32. Kui 2011. aasta puhul lisada real 1 esitatud võla summale real 2 kajastatud (ja real 2.b nähtav) 1 050 miljonit eurot ja 300 miljoni euro ulatuses väärtpabereid, mis on avaldatud OeNB väärtpaberipõhises andmebaasis, ulatuks võlg 2 126 miljoni euroni. Erinevust (166 miljonit eurot) STATi poolt 2011. aastal hinnatud võla summast (2 293 miljonit eurot) selgitavad peamiselt Salzburgi liidumaa valitsusameti osutatud mittevastavused seoses OeBFA-lt saadud laenudega. Erinevuste korral otsustas STAT järjepidevalt tugineda OeBFA-lt saadud teabele^b. Isegi kui STATil on võimalik rahvamajanduse arvepidamist koostades andmeallikatest saadud näitajaid muuta, ei ole tal volitusi kohustada asutusi esitatud andmeid muutma^c (vt punkt 2.3.4).
33. Tabeli 1 rida 4 kajastab Salzburgi liidumaa osakaalu Austria Maastrichti võlas, mille STAT on arvutanud 31. märtsil 2014, st pärast seda, kui Eurostat esitas Austria andmete kohta reservatsiooni, mis tõi kaasa Salzburgi liidumaa kohustuste ühise analüüsi STATi ja Salzburgi liidumaa valitsusameti poolt.
34. Tabeli 1 real 7 on kajastatud Austria Maastrichti võla korrigeerimised, mille STAT on teinud pärast seda, kui Salzburgi liidumaal tuli ilmsiks võla kohta ebaõigete andmete esitamine. Võib märkida, et 2010. aastale eelnenud aastate võla andmeid ei olnud statistikaasutused korrigeerinud. Austria 25. jaanuari 2017. aasta selgitustes uurimise esialgsete järelduste kohta märgib STAT järgmist: „Ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse määruse kohaselt on liikmesriigid kohustatud teatama aastate $n-4$ kuni n andmed. 2014. aasta aprilli teates tuli seega edastada üksnes 2010.–2014. aasta andmed. Eelmiste aastate andmete muudatustest teatamine on kohustuslik üksnes teiste ELi määruste alusel²⁶.“ Komisjon saab sellest ütlusest aru, et 2010. aastale eelnevaid aastaid

²⁴ STAT on arutanud seda küsimust e-posti teel tollase finantsosakonna direktori, eelarveüksuse juhi ja ühe oma töötajaga. Nende 27. septembril 2012. aastal vahetatud e-kirjade koopiaid sai ka OeBFA ametnik.

²⁵ *Landeswohnbaufonds* on avalik-õiguslik fond, mis liigitatakse rahvamajanduse arvepidamises valitsemissektori alla ning mille eesmärk on rahastada ja toetada sotsiaalkorterite ehitamist ja soetamist.

²⁶ Saksakeelne versioon: „Die Mitgliedstaaten sind gemäß VÜD-Verordnung verpflichtet, Daten für die Jahre $n-4$ bis n zu notifizieren. Im Rahmen der Notifikation vom April 2014 waren daher ausschließlich Daten für die Jahre 2010 bis 2014 mitzuteilen. Die Mitteilung von Änderungen von Daten über frühere Jahre ist nur aufgrund von anderen EU-Verordnungen verpflichtend.“

ei olnud uuritud ei seoses eelarvepuudujäägi ega riigivõlaga. Sellest STATi ütlusest hoolimata teeb komisjon uurimise raames Austria ametiasutustega, eelkõige Salzburgi liidumaa valitsusametiga peetud kohtumistele tuginedes järelduse, et ebaõigete andmete esitamine võis alata juba vähemalt 2008. aastal^d.

35. Lisaks kajastab rida 6a Salzburgi liidumaa arvatud võla (mille puhul võetakse arvesse kõiki 2014. aasta märtsis kättesaadavaid andmeallikaid (rida 4)) ja Salzburgi liidumaa poolt tegelikult esitatud võla (rida 1a) erinevust neil aastatel, tuginedes finantsvõlgadele. See tähendab, et kui Salzburgi liidumaa osakaalu arvutamisel Austria Maastrichti võlas ei oleks muid kaudseid andmeallikaid kasutatud, oleks Austria Maastrichti võla korrigeerimiste mõju ulatunud 2012. aastal mitte üksnes 0,4 %ni, vaid pigem 0,9 %ni SKPst.
36. Austria kirjalikes selgitustes komisjoni esialgsetele järeldustele märgivad Austria ametiasutused, et Maastrichti võla tegelik summa 2012. aastal, nagu on lõplikult esitatud 2014. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatises, st koos parandustega, mis tehti pärast seda, kui tuli ilmsiks võla kohta ebaõigete andmete esitamine, oli väiksem kui 2012. aasta Maastrichti võla summa, mis oli esitatud 2012. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teadete ajal²⁷. Austria väidab sellele tuginedes, et vaidlustatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teadetes ei ole võla kohta ebaõigeid andmeid esitatud.
37. Oluline on selgitada, et 2012. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatistes esitatud 2012. aasta eelarvepuudujääk ja riigivõlg koosnevad pigem kavandatud kui tegelikest andmetest. Kavandatud andmed ei ole tegelikud näitajad, vaid seisnevad liikmesriikide valitsuste esitatud prognoosides. Prognoose ei saa samastada tegelike näitajatega, mille liikmesriigid komisjonile esitavad, ega selles mõttes võrrelda ei asjakohasuse, täpsuse, täielikkuse ega usaldusväärsuse poolest tegelike andmetega, st tegelikult tekkinud kohustustega.
38. Nõukogu määruses (EÜ) nr 479/2009 Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolliga kohaldamise kohta²⁸ on täiesti selgelt kehtestatud, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames hindab komisjon üksnes tegelike andmete kvaliteeti. Seejuures võib just tegelike andmete kvaliteedi puudumine viia komisjoni lõppkokkuvõttes selleni, et ta kas esitab reservatsiooni või muudab neid andmeid.
39. Pealegi on komisjoni seisukoht, et 2012. aasta võla summa, mis esitati 2012. aasta oktoobri ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatises kavandatud andmetena, oli tegelikult väiksem 1 192 miljoni euro suuruse võla võrra, mis tuli ilmsiks 2014. aasta

²⁷ Aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi sissejuhatuse tabeli 1 punkt 1.3.

²⁸ Nõukogu 25. mai 2009. aasta määrus (EÜ) nr 479/2009 Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust käsitleva protokolliga kohaldamise kohta (ELT L 145, 10.6.2009, lk 1).

aprillis. Igasugune muu tõlgendus näitaks, et statistikaasutused olid juba 2012. aasta oktoobris teadlikud selliste esitamata jäetud, Maastrichti kriteeriumide puhul oluliste kohustuste olemasolust, mis ei ole sellegipoolest selle komisjoni uurimise kokkuvõte.

Tabel 1. Salzburgi liidumaa Maastrichti kriteeriumide kohased kohustused aastatel 2002–2012

		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
(miljonit eurot)												
Vermögensrechnung												
Finanzschulden	(1)	454	454	433	433	434	431	431	497	654	776	3 507
<i>Salzburgi liidumaa (ja RH)^a esitatud andm (1.a)</i>		454	454	433	433	434	431	431	497	654	776	874
Voranschlagsunwirksame Erläge	(2)	192	298	274	356	562	649	1 156	1 512	1 495	1 227	546
STATi koostatud rahvamajanduse arvepidamise andmed												
30.09.2013. aasta seisuga	(3)	347	339	346	378	471	606	1 113	1 180	1 929	2 293	2 318
<i>Land Salzburg</i>	(2.a)	347	339	346	378	401	407	521	460	1 069	1 243	1 268
<i>sh OeBFA edasilaenatud summad</i>		0	0	0	0	191	197	423	359	580	755	780
<i>Wohnbaufonds</i>	(2.b)	0	0	0	0	70	199	592	720	860	1 050	1 050
<i>sh OeBFA edasilaenatud summad</i>		0	0	0	0	70	199	592	720	860	1 050	1 050
31.03.2014. aasta seisuga	(4)	347	339	346	378	471	606	1 113	1 180	2 451	3 172	3 509
<i>Land Salzburg</i>	(3.a)	347	339	346	378	401	407	521	460	1 591	2 122	2 459
<i>sh OeBFA edasilaenatud summad</i>		0	0	0	0	191	197	423	359	580	755	780
<i>Wohnbaufonds</i>	(3.b)	0	0	0	0	70	199	592	720	860	1 050	1 050
<i>sh OeBFA edasilaenatud summad</i>		0	0	0	0	70	199	592	720	860	1 050	1 050
(5) = (3) - (1)		-106	-114	-86	-55	38	174	682	683	1 274	1 516	-1 189
(6) = (4) - (1)		-106	-114	-86	-55	38	174	682	683	1 797	2 396	3
(6a) = (4) - (1a)		-106	-114	-86	-55	38	174	682	683	1 797	2 396	2 635
<i>% SKPst^b</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	0,6%	0,8%	0,9%
(7) = (4) - (3)		0	0	0	0	0	0	0	0	523	879	1 192
<i>% SKPst^b</i>		-	-	-	-	-	-	-	-	0,2%	0,3%	0,4%

Märkus. Kõik summad on nimiväärtuses.

^a RH 2013. aasta aruande kohaselt oli Salzburgi liidumaa esitatavate kohustuste summa 2012. aasta lõpus 874 miljonit eurot

^b SKP 31. märtsi 2014. aasta seisuga

2.2. Salzburgi liidumaa institutsioonilised vastutusala

40. Nii nagu kõikidel Austria liidumaadel on Salzburgi liidumaal parlament (*Landtag*), liidumaa valitsus (*Landesregierung*), kuberner (*Landeshauptmann*) ja valitsusamet (*Amt der Landesregierung*).
41. *Landtag* vastutab liidumaa mitteföderaalsete küsimuste seadusandluse, seaduste täitmise järelevalve ja liidumaa valitsuse valimise eest. *Landtag*'i järelevalve alla kuulub ka LRH.
42. LRH juht on direktor, kelle *Landtag* nimetab ametisse 12 aasta pikkuseks ametiajaks; uuesti ametisse nimetamine ei ole lubatud. LRH vastutab Salzburgi liidumaa ja teiste liidumaa kontrollitavate juriidiliste isikute juhtimise järelevalve eest, samuti nende isikute juhtimise järelevalve eest, kes saavad riigilt toetust, ning nende kohalike üksuste juhtimise järelevalve eest, mille elanike arv on alla 10 000. LRH auditid keskenduvad seaduste täitmisele, näitajate õigele arvutamisele ning valitsusameti finantsjuhtimise majanduslikule tõhususele ja tulemuslikkusele. LRH esitatud aruanded sisaldavad peamisi järeldusi, ettepanekuid ja soovitusi. Et kontrollida, kas asjaomased üksused on ettepanekuid ja soovitusi tegelikult ellu viinud, võidakse läbi viia ka järelkontrolli. Samas ei ole LRH-l võimalik jõustada ettepanekute ja soovitude rakendamist – LRH peamine võim tuleneb tema aruannete avalikkusest.
43. *Landtag* nimetab ametisse liidumaa valitsuse, mille juht on liidumaa kuberner (*Landeshauptmann*) ja millel on täidesaatev võim. Salzburgi liidumaal koosneb liidumaa valitsus seitsmest liikmest, kes kõik vastutavad (poliitiliselt) valitsusameti mõne osakonna eest. Finantsasjade eest vastutav liidumaa valitsuse liige (*Finanzreferent*) on eelkõige finantsasjades kõrgeimal tasandil otsuseid tegev isik, kes vastutab selle eest, et tagada oma pädevusvaldkonna hea toimimine, ning kannab lõplikku vastutust kogu liidumaa tegevuse, väljundite ja finantsjuhtimise tulemuste eest.
44. Peale selle nimetab liidumaa valitsus föderaalset valitsuse heakskiidul ametisse *Landesamtsdirektor*'i, kes on Salzburgi liidumaa valitsusameti juht. Salzburgi liidumaa valitsusamet on Salzburgi liidumaa haldusasutus ja sellel on mitu osakonda, sealhulgas 8. osakond ehk *Abteilung 8: Finanz- und Vermögensverwaltung* (edaspidi „finantsosakond“). Lisaks hõlmab peadirektoraat (*Landesamtdirektion*) ka siseauditi üksust²⁹ (*Interne Revision*), mis on keskne divisjon (*Stabstelle*).
45. Eelarveüksus (*Referat 8/02 – Budgetangelegenheiten*), millel oli sündmuste puhul keskne roll (vt punktid 2.2 ja 2.3), on finantsosakonna üksus. Muu hulgas vastutas see üksus keskpika ja pikaajalise finantsplaneerimise ning võla ja investeringute juhtimise eest. Lisaks oli eelarveüksusel suur mõju kontrol *Voranschlagsunwirksame* hoitavate

²⁹ Salzburgi liidumaa siseauditi üksuse roll on kontrollida sisekontrollimenetlusi ja riskijuhtimist ning teha kindlaks, kas valitsusameti kontrollimehhanismid on hästi paigas.

finantsvarade ja toimunud finantstehingute raamatupidamisarvestusele. Kuni 2012. aasta juulini oli sellel üksusel üksuse juht, üks töötaja ja üks sekretär.

46. Lisaks loodi Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise raames 2007. aastal finantsnõustamise nõukogu (*Finanzbeirat*) eesmärgiga teha järelevalvet ja määrata kindlaks finantsosakonna strateegia. Sellel nõukogul ei olnud otsustusõigust ja see vastutas peamiselt Salzburgi liidumaa finants- ja riskistrateegia iga-aastase läbivaatamise eest ning eelkõige riskivõtmisvõimega seotud riskipiirangute piisavuse hindamise ja täiendavate riskipiirangute kehtestamise asjakohasuse eest. Nõukogu tugines oma kaalutlustes eelarveüksuse koostatud teabele. Lisaks finantsosakonna juhile, kes oli selle nõukogu esimees, kuulus sinna veel kaks konsultanti erasektorist ja kaks eelarveüksuse töötajat (need töötajad olid ilma hääleõiguseta).

47. Lisaks kuulus finantsosakonda raamatupidamisüksus (*Referat 8/04 – Landesbuchhaltung*), mis vastutas eelarveliste kontode (*Voranschlagswirksame*), aga ka eelarveväliste kontode (*Voranschlagsunwirksame*) kirjendamise eest. Kuni 2007. aasta alguseni oli see üksus eraldi osakond (*Abteilung 14 – Landesbuchhaltung*)³⁰.

2.2.1. Volituste andmine

48. 2006. aastal võttis *Landtag* vastu riigieelarveseaduse, mille artiklis IV on sätestatud: „*Liidumaa valitsusele on antud volitused rahuldada jooksev rahanõudlus, luua erireserve, laenata võlgade tasumiseks raha ning teha lisatulu saamiseks finantstuletistehinguid, kui ta eeldab, et nende toimingutega saavutatakse liidumaa jaoks majanduslikku kasu; see hõlmab Landeswohnbaufonds*³¹ *jaoks finantsvarade aktiivset haldamist.*“ Komisjonile esitatud teabe kohaselt kehtestati see õigussäte eelarveüksuse juhi eritaotlusel ning *Landtag* nõustus selle taotlusega^e.

49. Peale selle oli RH-It saadud aruandes märgitud, et eelarveüksusele olid *de facto* juba 2002. aastal antud täisvolitused kasutada Salzburgi liidumaa finantsvahendeid, samuti *Landeswohnbaufonds*i finantsvahendeid eesmärgiga teenida Salzburgi liidumaale majanduslikku kasu³². Toona andis *Finanzreferent* finantsosakonna direktorile,

³⁰ Selles aruandes kasutatakse terminit „raamatupidamisüksus“, et viidata nii raamatupidamisüksusele kui ka -osakonnale.

³¹ Saksakeelne originaalversioon: „*Die Landesregierung ist ermächtigt, zur Deckung des laufenden Geldbedarfes zweckbestimmte Rücklagen in Anspruch zu nehmen, Kassenkredite aufzunehmen, Umschuldungen vorzunehmen sowie zur Erzielung von Zusatzerträgen abgeleitete Finanzgeschäfte durchzuführen, wenn diese Maßnahmen einen wirtschaftlichen Vorteil für das Land erwarten lassen; dies schließt die aktive Verwaltung des Finanzvermögens für den Landeswohnbaufonds mit ein.*“

³² RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 84, punkt 15.1. Saksakeelne originaalversioon: „*Der Finanzreferent Wolfgang Eisl stellte mit 28. Februar 2002 eine „Vollmacht für Handelsgeschäfte mit Firmen und Institutionen“ für die Hausbank des Landes Salzburg, die Salzburger Landes-Hypothekenbank AG, aus. Jeweils einzelvertretungsbefugt waren der Leiter der Finanzabteilung, die Leiterin des Budgetreferats und ab 5. Juli 2002 auch ein Mitarbeiter des Budgetreferats. (...)*“

eelarveüksuse juhile ja selle üksuse töötajale ajuallkirjaõiguse, et teha *Salzburger Landes – Hypothekenbank AG*³³ (SLH) kaudu finantstehinguid seoses väga paljude operatsioonidega. Lisaks andis *Finanzreferent* 6. veebruaril 2003. aastal samadele isikutele volitused algatada ja sõlmida teiste krediidasutustega suure riskiga finantstehinguid piiramata aja jooksul ning piiramata summade ulatuses. Neile kolmele isikule anti ka volitused avada ja sulgeda pangakontosid. Need volitused kehtisid kuni 2012. aasta juuli keskpaigani, mil Salzburgi liidumaa tollane *Finanzreferent* võttis need eelarveüksuse juhilt tagasi³⁴.

50. Komisjoni uurimise ajal selgitasid valitsusameti ametnikud ka seda, et eelarveüksuse juhile antud volituste suhtes ei tekkinud kunagi küsimust tulenevalt tema heast mainest^f.

51. Samamoodi oli Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise suunistes³⁵, mille oli koostanud *Finanzreferent* ja mis kehtisid alates 4. juunist 2007, märgitud, et tuletisinstrumentidesse tehtud finantsinvesteeringuid tehti mitte üksnes intressikulude kokkuhoiu eesmärgil, vaid ka valitsusele lisatulu teenimiseks³⁶.

2.2.2. Sisekontroll

52. 2. veebruari 2004. aasta märgukirjas³⁷ otsustas Salzburgi liidumaa *Finanzreferent*, et alates sellest kuupäevast ei anna eelarveüksus enam oma *Voranschlagsunwirksame*³⁸

³³ Salzburgi Landes – Hypothekenbank AG on liigitatud finantsinstitutsioonide sektorisse (S.12). Salzburgi liidumaal on SLHs 10 % osalus Land Salzburg Beteiligungen GmbH kaudu, mis on Salzburgi liidumaal tegutsev valdusettevõtte ja kuulub 100 % Salzburgi liidumaale ning on samuti liigitatud finantsinstitutsioonide sektorisse (S.12).

³⁴ RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 86, punkt 15.1, saksakeelne originaalversioon: „Mit 6. Februar 2003 erteilte der Finanzreferent (...) eine weitere Vollmacht, die — im Gegensatz zur gegenüber der Salzburger Landes–Hypothekenbank AG geltenden Vollmacht — an einen unbestimmten Kreis von Kreditinstituten und anderen Institutionen gerichtet war. Diese Vollmacht war inhaltlich an die Vollmacht aus dem Jahr 2002 angelehnt und enthielt auch die Berechtigung zur Erteilung von Untervollmachten. Ebenso waren Konto – und Depotöffnungen bzw. – schließungen durch die drei Bevollmächtigten (Leiter der Finanzabteilung, Leiterin des Budgetreferats, Mitarbeiter des Budgetreferats) möglich, wobei jeweils zwei Bevollmächtigte gemeinsam vertretungsbefugt waren. In weiterer Folge wurde diese Vollmacht Kreditinstituten und Institutionen, mit denen das Land Salzburg Finanzgeschäfte vornahm, vorgelegt.“

³⁵ *Richtlinien für das Finanzmanagement.*

³⁶ RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 90, punkt 17.2, saksakeelne originaalversioon: „Der RH wies — wie bereits 2009 — kritisch darauf hin, dass die Richtlinien für das Finanzmanagement des Landes Salzburg ausdrücklich auch die Erzielung von zusätzlichen Erträgen aus Derivaten als Ziel der Finanzgeschäfte definierten, und betonte das damit verbundene Risiko. Er verwies darauf, dass die zur Ertragsoptimierung abgeschlossenen Derivate mit der Aufgabenerfüllung einer Gebietskörperschaft nicht vereinbar waren.“

³⁷ Selle märgukirja esitas komisjonile (Eurostatile) Salzburgi liidumaa valitsusamet kahe institutsiooni kohtumisel 28. septembril 2016.

konto kannetest aru raamatupidamisüksusele ning lõpetab aruandluse eelkõige finantsinvesteeringute kohta, mida eelarveüksus teeb Salzburgi liidumaa pensionifondi *VuF (Versorgungs- und Unterstützungsfonds)*³⁹ juhtimise raames. Samas, nagu komisjoni uurimise ajal kinnitati, oli teave, mida eelarveüksus raamatupidamisüksusele edastas, „*vajalik nõuetekohase aruandluse tegemiseks*“^g.

53. Seda otsust muudeti osaliselt alles 2008. aastal. Ent nagu Salzburgi liidumaa valitsusamet komisjoni uurimise ajal 28. septembril 2016 märkis, olid „*(...) mõned tehingud endiselt aruandekohustustest vabastatud*“ isegi pärast 2008. aastat.
54. Komisjoni uurimise ajal esitatud ütluse kohaselt oli 2004. aasta otsus vajalik, sest eelarveüksuse tehtavad investeeringud, eelkõige VuFis, tagasid sel ajal Salzburgi liidumaale märkimisväärse tulu^h ning selle keerulised tehingud vajasid eelarveüksuselt kiiret reaktsiooniⁱ. Pealegi ei olnud raamatupidamisüksuse töötajad võimelised neid tehinguid jälgima nende keerukuse tõttu^j.
55. Komisjon teeb kindlaks ka selle, et eelarveüksus ei olnud üksnes vabastatud kohustusest raamatupidamisüksusele aru anda, vaid raamatupidamisüksuse töötajad tegutsesid eelarveüksuse juhi suuniste kohaselt. Sellise töökorralduse ettenähtava tagajärjena pidi raamatupidamisüksus andmeid esitatud kujul aktsepteerima.^k
56. Pealegi teeb komisjon kindlaks, et Salzburgi liidumaa valitsusameti ja eelkõige finantsosakonna sisene raamatupidamine ja avaliku sektori raamatupidamisarvestus olid alates 1999. aastast sisekontrolli järelevalvest vabastatud^l. RH sõnul oli see olukord „*avaliku halduse tavareeglitega vastuolus*“ ja „*aitas kaasa oluliste kontrollilünkade olemasolule rahaliselt olulistest valdkondades*“⁴⁰.

³⁸ Esialgne märgukiri: „*Für Aufträge, die unmittelbar von der Abteilung 8 veranlasst wurden, trägt die Abteilung 14 keine Verantwortung. (...) Für sämtliche von der Abteilung 8 in Anspruch genommenen Instrumente im Rahmen des Liquiditäts- und Portfoliomanagements besteht nur eine eingeschränkte Prüfpflicht der Abteilung 14.*“

³⁹ Esialgne märgukiri: „*Darüber hinaus ist die Geschäftsführung des Versorgungs- und Unterstützungsfonds der Abteilung.8 (Referat 8/02) übertragen. Dieser unselbständige Verwaltungsfonds veranlagt auch Geldmittel des Landes. Diese Veranlagungen und Geldmittel stehen nicht zur Deckung des allgemeinen Liquiditätsbedarfes des Landes zur Verfügung, sondern sind zweckgebunden zu verwenden. Der Abteilung 8 obliegt die gesamte Gestlonierung des Fondsvermögens und ihr gehen auch alle Kontoauszüge betreffend diesen Verwaltungsfonds zu.*“ (Versorgungs- und Unterstützungsfonds on Salzburgi liidumaa pensionifond.)

⁴⁰ RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 27, saksakeelne originaalversioon: „*Entgegen den sonst üblichen Regelungen in der öffentlichen Verwaltung war die Interne Revision des Landes Salzburg per Erlass des Landesamtsdirektors ausdrücklich von der Prüfung der Gebarung und des Rechnungswesens ausgenommen. Die Interne Revision leitete daraus auch die Unzuständigkeit für die Kontrolle des Finanzmanagements ab. Dies führte zu Kontrolllücken in finanziell relevanten Bereichen, die dazu geeignet waren, fehlerhaftes, unwirtschaftliches Handeln bzw. in letzter Konsequenz strafrechtlich relevante Sachverhalte nicht zu entdecken.*“

57. Kokkuvõttes ei kaasnenud Salzburgi liidumaa eelarveüksusele antud volituste suurenemisega selle üksuse üle tehtava järelevalve paralleelset kasvu. Tegelikult kaasnes eelarveüksusele antud volituste suurenemisega pigem selle üksuse teistele Salzburgi liidumaa valitsusameti üksustele aruandmise kohustuste vähenemine.

2.2.3. LRH tehtav järelevalve

58. LRH on muu hulgas kohustatud auditeerima Salzburgi liidumaa valitsuse finantsjuhtimist ja tema vahendeid, keskendudes õiguslikule vastavusele ning näitajate õigele arvutamisele. Sellegipoolest ilmneb, et Salzburgi liidumaa finantsosakonnas (ja finantsaruannete puhul) ei viinud LRH ajavahemikul 2002–2012 kunagi läbi üksikasjalikku auditit^m.

59. Nii praeguse kui ka eelmise LRH juhi sõnul ei viidud Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise puhul sellist üksikasjalikku auditit läbi tingituna töötajate puudusest, ebapiisavatest ressurssidestⁿ ning tollal nende tehingute auditeerimiseks vajaliku töötajate eriväljaõppe puudumisest^o.

60. Samas, nagu võib näha LRH auditiaruannetest, mis käsitlevad Salzburgi liidumaa finantsaruandeid (*Rechnungsabschluss*)⁴¹ aastatel 2008–2011, on nende kokkuvõtte täpselt sama: „LRH tehtud katsed näitasid, et raamatupidamiskirjed ja finantsaruanded olid koostatud nõuetekohaselt ning olid täielikud. Rahasaldo on õige ja pangaväljavõtetega tõendatud⁴².“ Samas tegi komisjon järelduse, et riskkontrolli pangaväljavõtetega tegelikult ei tehtud^p. Järelikult ei olnud LRH aruannete kokkuvõttes esitatud väide õige.

61. Komisjon saab lisaks aru, et selline Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise üksikasjalik audit ei olnud sel ajal ka *Landtag*'i otsene mure^q.

2.3. Salzburgi liidumaa finantsjuhtimine ajavahemikul 2002–2012

62. Selles punktis kirjeldatakse mõnda rikkumist, mis esinesid Salzburgi liidumaa finantsjuhtimises ajavahemikul 2002–2012, keskendudes Salzburgi liidumaa finantsosakonna ja eelkõige eelarveüksuse peamisele rollile nende sündmuste puhul. Selle punkti eesmärk on lisaks selgitada teiste piirkondlike ja riigi institutsioonide osalemist Salzburgi liidumaa järelevalves, tema rahastamisel ning rahvamajanduse arvepidamise koostamisel.

2.3.1. Neljasilmapõhimõte

63. Neljasilmapõhimõte on raamatupidamise aluspõhimõte, mis tähendab seda, et teatava toiming, nt otsuse, tehingu jne tegemiseks on vaja vähemalt kahe isiku heakskiitu. Seda

⁴¹ <http://www.salzburg.gv.at/pol/lt-rechnungshof/lrh-berichte/lrh-archiv.htm>

⁴² Saksakeelne originaalversioon: “Der LRH stellte fest, dass der Rechnungsabschluss ordnungsgemäß und vollständig erstellt wurde. Der Kassenabschluss war korrekt und der buchmäßig ausgewiesene Geldbestand wurde dem LRH durch Bankauszüge nachgewiesen.“

kontrollimehhanismi kasutatakse eesmärgiga hõlbustada volituste delegeerimist, suurendada läbipaistvust ja raskendada üksi tegutseval isikul organisatsiooni petta.

64. Nagu eespool märgitud, andis *Finanzreferent* 2002. aastal kolmele finantsosakonna töötajale ainnuallkirjaõiguse, et teha finantstehinguid SLHga. Neid volitusi pikendati 2003. aastal piiramata ajaks, piiramata summade ulatuses ja ühegi piiranguta tehingute arvu suhtes või krediitdialutuste suhtes, kellega neid tehinguid võis teha.
65. Nagu samuti eespool märgitud, vabastati eelarveüksus *Finanzreferent*'i 2004. aasta märgukirjaga kohustusest anda raamatupidamisüksusele mis tahes teavet. See otsus kahjustas märkimisväärselt neljasilmapõhimõtte järgimist, arvestades et märkimisväärse hulga Salzburgi liidumaa nimel tehtud finantstehinguid tegi eelarveüksus. Tingituna asjaolust, et kaks aastat varem olid antud ainnuallkirjaõigused, tähendas märgukiri seda, et finantstehinguid ei kontrollinud teist korda ei eelarveüksus siseselt ega ka üksus, mis vastutab Salzburgi liidumaa lõplike aruannete koostamise eest. Samamoodi ilmnis komisjoni uurimise ajal, et eelarveüksuse juht oli valmis sekkuma raamatupidamiskirjete tegemisse⁴³.
66. Kui sisekontrolliosakonda ei oleks 1999. aastal käskkirja alusel finantsosakonna järelevalvest vabastatud, oleks ta tõenäoliselt saanud nendele sisekontrollimenetluse vigadele osutada.
67. Ehkki 2004. aasta märgukirjas toodud otsust 2008. aastal lõpuks muudeti, olid mõned tehingud endiselt aruandekohustustest vabastatud⁴⁴, eelkõige Salzburgi liidumaa põhieelarve ja fondide, nimelt *VuFi* ja *Landeswohnbaufonds*i vahelised tehingud, samuti kõik *Voranschlagsunwirksame* all kirjendatud tehingud (vt punkt 2.3.3).
68. Lisaks vastutas eelarveüksuse juht samal ajal *Landeswohnbaufonds*i finantsküsimuste eest,^r mis tähendas seda, et kui kahe institutsiooni vahel toimus tehinguid, siis oli Salzburgi liidumaa eelarveüksuse juht ainus isik, kes osales mõlema poole nimel nii tegevuses kui ka summade kajastamises. See olukord oli samuti selge neljasilmapõhimõtte rikkumine.
69. Lisaks viitavad mitmed Salzburgi liidumaa valitsusameti ütlused sellele, et neljasilmapõhimõtet ei järgitud ka teabevoogude aruandluses⁴⁵.
70. Seega teeb komisjon järelduse, et vähemalt alates 2002. aastast ei järginud Salzburgi liidumaa oma finantsjuhtimises mitme aspekti puhul neljasilmapõhimõtet. See põhimõte

⁴³ Vt lõpumärkus k.

⁴⁴ Vt lõpumärkus g.

⁴⁵ Vt lõpumärkused r, s, t ja u.

on äärmiselt oluline, et tagada usaldusväärne finantsjuhtimine⁴⁶. Komisjon leiab, et Salzburgi liidumaa poolt selle põhimõtte eiramine on raske hooletus.

2.3.2. Allkirjade ja dokumentide võltsimine

71. Komisjoni uurimise ajal teavitas Salzburgi liidumaa valitsusamet komisjoni, et eespool nimetatud eelarveüksuse juht võltsis palju allkirju tingituna otse 2008. aasta märgukirjast, milles kehtestati nõue, et mõne finantstehingu peab allkirjastama kaks töötajat⁵.
72. Kui paluti selgitada, kuidas oli võimalik, et mõnda pangakontot sai RH eest varjata, kui see üksus viis läbi Salzburgi liidumaa valitsusameti auditit (vt punkt 2.3.3), selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet, et eelarveüksuse juht oli võltsinud ka protokolle ja finantsaruandeid^t.
73. Samamoodi olid võltsitud ka aruanded, mis olid koostatud eelarveüksuse esitatud teabe põhjal ja mille finantsosakond *Finanzbeirat*'ile esitas. Komisjon tegi kindlaks, et võltsimine võis olla alanud aastal 2005 või 2006^u.

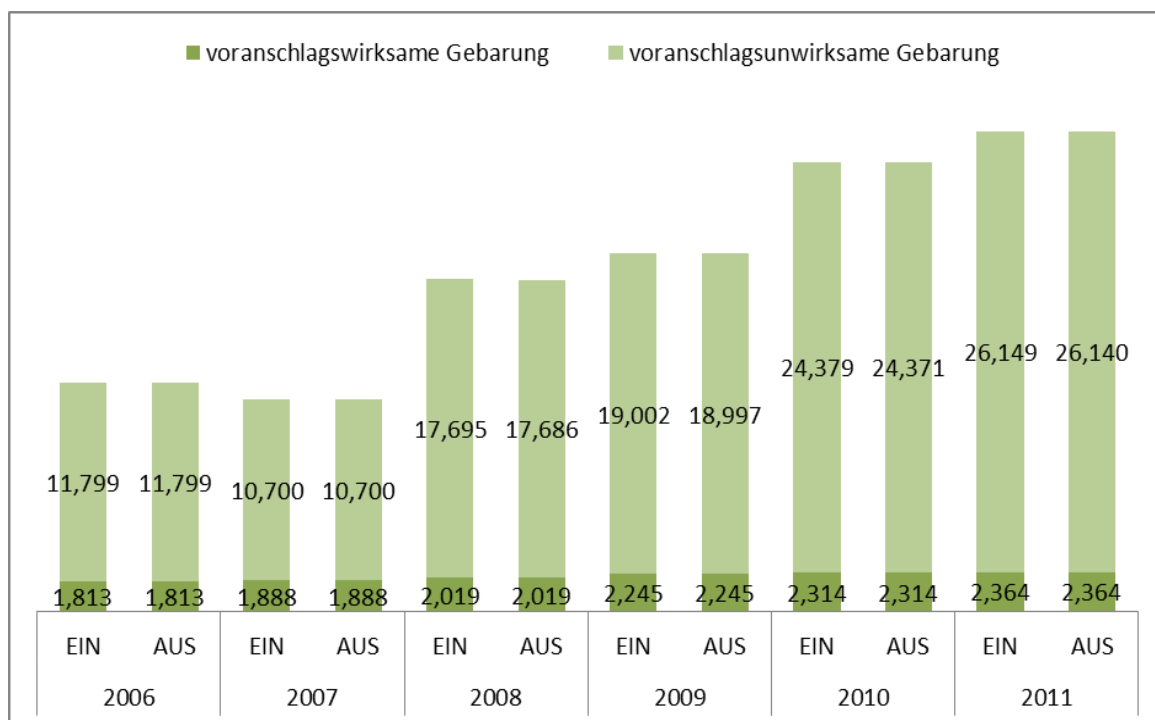
2.3.3. Eelarvevälised kontod

Joonis 1. Rahavood Salzburgi liidumaa valitsusameti raamatupidamises (miljonites eurodes)⁴⁷

⁴⁶ Näiteks RH 2013. aasta aruandes (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) märgitakse leheküljel 24 teises lõigus: „Finantsjuhtimises on front office'i (tehingud) ja back office'i (arveldused ja kontroll) lahusus oluline sisekontrollistandardite põhimõte, mis aitab tagada kvaliteedi, muutes nõuetele mittevastava käitumise keerulisemaks, ning tagab õigusnormidele vastavuse ja tehingute jälgitavuse.“ Saksakeelne originaalversioon: „Im Finanzmanagement ist die Trennung von Frontoffice (Handel) und Backoffice (Abwicklung und Kontrolle) ein wesentliches IKS-Prinzip, das zur Qualitätssicherung beiträgt, dolose Handlungen erschwert und die Einhaltung der Vorschriften sowie die Nachvollziehbarkeit der Geschäfte gewährleistet.“

RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) leheküljel 72 punktis 9.1 on lisaks märgitud: „Kuna puudus võimalus järgida neljasilmapõhimõtet, oli sisekontroll olematu. Seepärast ei saanud võimalikke vigu tuvastada.“ Saksakeelne versioon: „Aufgrund der fehlenden Möglichkeit, das Vier-Augen-Prinzip einzuhalten, war eine interne Kontrolle nicht gegeben. Dadurch konnten mögliche Fehler nicht entdeckt werden.“

⁴⁷ RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 203.

74. Joonisel 1 on näidatud rahavoogude kirjed valitsusameti raamatupidamises seoses eelarvekontodega (*voranschlagswirksame Gebarung*) ja eelarveväliste kontodega (*voranschlagsunwirksame Gebarung*) aastatel 2006–2011. Nagu eespool selgitatud, vastutas vaatlusaluste aastate jooksul *voranschlagswirksame* kirjete tegemise eest raamatupidamisüksus ja *voranschlagsunwirksame* kirjete tegemise eest eelarveüksus, ehkki mõlema konto raamatupidamine oleks põhimõtteliselt pidanud olema üksnes raamatupidamisüksuse ülesanne⁴⁸.

75. Nagu jooniselt näha, oli vähemalt aastatel 2006–2011 eelarvevälistel kontodel vahendite sissevoolu (EIN) ja väljavoolu (AUS) kasv märkimisväärselt suurem kui ühelgi eelarvekontol.

76. Tuginedes Salzburgi liidumaa valitsusameti ütlustele, teeb komisjon järelduse, et Salzburgi liidumaa valitsusameti finantsosakond hakkas alates 2003. aastast *voranschlagsunwirksame*⁴⁹ kohaseid pangakontosid varjama^v. Isegi kui need kontod peaksid hõlmama üksnes üleminekukirjeid (vooge), olid neil ka varade ja kohustuste positsioonid^{w x}, see tähendab, et selle raamatupidamisraamistiku alusel varjati Salzburgi liidumaa võlga ilmselt alates 2003. aastast.

77. Märkimisväärsest mahust olenemata ei jälginud Salzburgi liidumaa raamatupidamisüksus aastatel 2002–2012 *voranschlagsunwirksame*'sid tõhusalt ja tulemuslikult^y. Ilmneb, et kui

⁴⁸ Nagu on näha punktist 2.2, see nii ei olnud.

⁴⁹ Vt lõpumärkus t.

raamatupidamisüksus oleks neid kontosid korrektselt jälginud, oleks rikkumised võidud avastada enne 2012. aastat.

78. Need rikkumised olid seejuures võimalikud üksnes seetõttu, et eelarveüksuse juht ei andnud kogu teavet, mida RH oma auditite raames nõudis^z.

79. Lisaks kirjendati neid finantsinstrumente käsitlevad intressivood *voranschlagsunwirksame* all ning seega ei olnud need Salzburgi liidumaa finantsaruannetes nähtavad^{aa}.

80. Tabelis 2 on esitatud Austria rahvamajanduse arvepidamises tasumisele kuuluv ja saadav intress, nagu STAT selle komisjonile (Eurostatile) esitas.

Tabel 2. Salzburgi liidumaa saadaolev ja tasumisele kuuluv intress aastatel 2002–2012

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
(miljonit eurot)											
STATi koostatud rahvamajanduse arvepidamise andmed											
30.09.2013. aasta seisuga											
D.41 nõuded	28	28	43	33	38	41	32	36	38	40	71
Land Salzburg	27	27	42	32	31	27	17	18	15	15	46
Wohnbaufonds	1	1	1	1	7	14	15	17	22	25	25
ESA D.41 kohustus	5	6	7	9	12	22	21	19	26	33	30
Land Salzburg	5	5	7	9	11	19	16	15	16	21	18
Wohnbaufonds	0	0	0	0	1	3	5	4	9	12	12
EDP D.41 kohustus	5	6	7	9	12	22	21	19	26	33	30
Land Salzburg	5	5	7	9	11	19	16	15	16	21	18
Wohnbaufonds	0	0	0	0	1	3	5	4	9	12	12
31.03.2014. aasta seisuga											
D.41 nõuded	28	28	43	33	38	41	32	36	38	40	72
Land Salzburg	27	27	42	32	31	27	17	18	15	15	47
Wohnbaufonds	1	1	1	1	7	14	15	17	22	25	25
ESA D.41 kohustus	5	6	7	9	12	22	21	19	26	33	76
Land Salzburg	5	5	7	9	11	19	16	15	16	21	63
Wohnbaufonds	0	0	0	0	1	3	5	4	9	12	12
EDP D.41 kohustus	5	6	7	9	12	22	21	19	26	33	23
Land Salzburg	5	5	7	9	11	19	16	15	16	21	11
Wohnbaufonds	0	0	0	0	1	3	5	4	9	12	12
Korrigeerimised											
D.41 nõuded	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Land Salzburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Wohnbaufonds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1
ESA D.41 kohustus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	45
Land Salzburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	46
Wohnbaufonds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
EDP D.41 kohustus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-7
Land Salzburg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-7
Wohnbaufonds	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

81. Esiteks leiab komisjon, et STAT oleks pidanud tasumisele kuuluvat intressi ka vähemalt aastate 2010 ja 2011 puhul korrigeerima kooskõlas võla korrigeerimisega (vt tabel 1). STATi poolt Eurostatile 28. märtsil 2014 saadetud kirjas märgiti aastatega 2010 ja 2011 seotud korrigeerimise kohta: „Salzburgi liidumaa ametnikega peetud kahepoolsete kohtumiste üks tulemusi on kindlasti see, et varasemate aastate täiendavaks selgitamiseks lisaressursse ei eraldata. See tähendab, et meie hinnangud jäävad samaks.“

82. Komisjon leiab, et tuginedes asjaolule, et oli tehtud kindlaks, et 2010. aastale eelnevate aastate võlg on alahinnatud, võivad ka tasumisele kuuluva intressi andmed olla valed ning seega ka andmed nende aastate Austria valitsemissektori eelarve puudujäägi kohta.

2.3.4. OeBFA poolt Salzburgi liidumaale antud laenud

83. Nagu näha tabelist 1, hakkas Salzburgi liidumaa alates 2006. aastast saama rahastamist OeBFA-lt saadud laenude kaudu. Nagu STATi esitatud andmete põhjal järeldati, kirjendati vahendid, mille OeBFA laenas Salzburgi liidumaale ja mille lõplik kasusaaja oli *Landeswohnbaufonds*, Salzburgi liidumaa bilansis *Voranschlagsunwirksame Erläge*⁵⁰ all.

84. 8. septembril 2010 STATi ja Salzburgi liidumaa valitsusameti eelarveüksuse vahel peetud kohtumisel selgitas STAT, et kõik OeBFA-lt saadud laenuvahendid tuleks kajastada Euroopa arvepidamise süsteemi ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlust arvestades föderaalvalitsuse laenuvaradena ja asjaomase liidumaa valitsuse laenukohustustena. See kajastamine toob *de facto* kaasa ka finantsvõlgade suurenemise, nagu on määratletud kooskõlas Austria avaliku sektori arvepidamiseeskirjadega⁵¹. Peale selle teavitas STAT Salzburgi liidumaa eelarveüksust, et *Voranschlagsunwirksame* eesmärk on hõlmata üksnes üleminekukirjeid (tehinguid, vooge)⁵², mitte varade ja kohustuste püsivaid positsioone.

85. Enamiku selliste vahendite kirjendamist, mis laenati edasi *Landeswohnbaufondsile Voranschlagsunwirksame Erläge* all, ei saa käsitada ebaõigete andmete esitamise juhtumina, sest need ei mõjutanud Austria Vabariigi võlga tulenevalt STATi tehtud konsolideerimisest. Sellegipoolest võib üldmärkusena öelda, et asjaolu, et seda finantsaruannete kirjet kasutati kohustuste positsioonide kirjendamiseks, viitab kontode tõsisele väärkasutusele ning on üllatav, et ükski järelevalveüksus ei avastanud niivõrd lihtsasti tuvastatavat kontode väärkasutamist.

86. Samas, osa (166 miljonit eurot; vt punkt 2.1) vahenditest, mille OeBFA Salzburgi liidumaale laenas, ei kajastatud tegelikult ühegi bilansikirje all⁵³. Isegi kui STAT võttis neid summasid Austria Maastrichti võla puhul arvesse kooskõlas oma

⁵⁰ See peaks hõlmama, nagu selgitatud punktis 2.1, Salzburgi liidumaa kontode kaudu edastatavat raha, mis võlgnetakse kolmandale üksusele.

⁵¹ Nagu võib näha tabelist 1, mis tugineb Salzburgi liidumaa bilanssidele ja mis hõlmab 2012. aasta puhul neid kohustusi kirje *Finanzschulden* all.

⁵² Vt joonealune märkus 50.

⁵³ Seda võib järeldada 27. septembri 2012. aasta e-kirjavahetusest STATi ja Salzburgi liidumaa valitsusameti vahel (nimelt eelarveüksuse juhi ja finantsosakonna direktori vahel, koopiad saadeti ka OeBFA esindajale).

konsolideerimistavade⁵⁴, tähendab nende summade puudumine Salzburgi liidumaa valitsusameti bilansis, et Salzburgi liidumaa valitsusamet esitas Austria statistika- ja järelevalveasutustele valeandmeid.

87. Pealegi tuleks märkida, et konsolideerimistavade kohaselt ei kasutata üksnes kõige usaldusväärsemaid andmeid, kui saadakse aru, et esinevad märkimisväärsed erinevused, nagu ka STAT nende aastate jooksul tegi. Parimad konsolideerimistavad peaks hõlmama ka asjaomaste ametiasutuste teavitamist selliste erinevuste olemasolust, arvestades seda, et ühes kirjes ebaõigete andmete esitamine võib kaasa tuua teistes kirjetes ebaõigete andmete esitamise⁵⁵.
88. Samamoodi on OeNB teavitanud komisjoni, et OeBFA finantsaruannete koostamise tavad hõlmasid OeBFA-lt saadud laene käsitlevate toorandmete võrdlemist STATi esitatud konsolideeritud teabega^{bb}. Head konsolideerimistavad peaksid hõlmama pigem kahe sõltumatu toorandmete kogumi võrdlust kui toorandmete ühe kogumi ja samadest andmetest tuleneva väljundi võrdlust. Viimasena nimetatud juhul on erinevuste esinemine ebatõenäoline, sest üks andmekogum on teisest tuletatud.
89. LRH roll OeBFA-lt saadud laenude kirjendamisel ja kasutamisel jääb komisjonile ebaselgeks⁵⁶. Ühest küljest on OeBFA märkinud, et neid vahendeid käsitleva teabe riskikontrolli eest vastutab LRH^{cc}, aga teisest küljest on LRH märkinud, et riskikontrolli eest vastutab OeBFA^{dd}. Seega teeb komisjon järelduse, et ajavahemikuks 2006–2012 ei jälginud ei OeBFA ega LRH vahendite kasutamist või nende vahendite kirjendamist Salzburgi liidumaa valitsusameti kontodel.
90. Olles saanud STATilt tabeli⁵⁷, mis kajastas Salzburgi liidumaa võlga alates 2011. aastast ja mille koostas STAT (vt tabel 1, rida 3), küsis RH 12. oktoobril 2012 lisateavet 1 050 miljoni euro suuruse nii-öelda fondide⁵⁸ võla kohta, uurides täpsemalt, millistele fondidele STAT viitas. Samas, nagu selles punktis selgitatud, tuleks need laenud kirjendada Salzburgi liidumaa bilansis Salzburgi liidumaa võlana, ei ole komisjon saanud teavet edasise kirjavahetuse kohta kahe üksuse vahel selles küsimuses, st komisjon ei ole

⁵⁴ See tähendab, et kui vahendite edasilaenamise kohta OeBFA ja Salzburgi liidumaa esitatud teabe vahel on erinevusi, kasutas STAT OeBFA esitatud teavet Maastrichti võla koostamisel, sest seda peetakse kõige usaldusväärsemaks teabeks.

⁵⁵ Austria 25. jaanuari 2017. aasta selgitustes uurimise esialgsete järelduste kohta väidab STAT, et ta on alati teavitanud asjaomaseid üksuseid konsolideerimisest ja korrigeerimisest, mida on tehtud Euroopa arvepidamise süsteemi / ülemäärase eelarvepuudujäägi andmete koostamise eesmärgil.

⁵⁶ Austria 25. jaanuari 2017. aasta selgitustes uurimise esialgsete järelduste kohta on OeBFA korranud, et üks LRH kohustusi on jälgida OeBFA poolt liidumaadele antud laenude kirjendamist ja kasutamist.

⁵⁷ Saadetud 2. oktoobril 2012.

⁵⁸ *Landesfonds*.

teadlik, kas RH tõstatas Salzburgi liidumaa kontode väärkasutamist arvestades selle kohta kas STATiga või Salzburgi liidumaa valitsusametiga suheldes veel küsimusi.

91. Nagu eespool märgitud, ei avaldanud OeBFA esitatud ebaõiged andmed Austria Vabariigi võlale mõju tulenevalt STATi tehtud standardsest konsolideerimisest. Sellegipoolest on oluline rõhutada, et kui statistika- ja järelevalveasutused oleksid õigel ajal pööranud nendele erinevustele rohkem tähelepanu ja võtnud aktiivselt järelmeetmeid, oleks see automaatselt kaasa toonud Salzburgi liidumaa valitsusameti kõikide finantsaruannete põhjalikuma ja sügavama analüüsi. Selle käigus oleks ebaõigete andmete esitamine avastatud kindlasti varasemas etapis, sest nagu on selgitatud punktis 2.3.3, varjati Salzburgi liidumaa võlga eelarvevälistel kontodel. Nagu selles aruandes märgitud, ei tehtud kunagi eelarveväliste kontode põhjalikku analüüsi.

2.3.5. Väärtpaberite (kohustuste) kirjendamine

92. OeNB teavitas 2011. aastal STATi⁵⁹, et Salzburgi liidumaa valitsusamet on laenanud 2010. aastal võlakirjade müügi kaudu raha 300 miljonit euro ulatuses. Nagu STAT⁶⁰ asutusesiseselt arutas, ei kajastunud need väärtpaberid Salzburgi liidumaa valitsusameti raamatupidamises, mille andmed STATile esitati. Isegi kui seda summat Salzburgi liidumaa bilansis ei esitatud (mis tahes kohustuste kirje all), otsustas STAT jälgida OeNB otsesest andmeallikast ja arvata need seega Salzburgi liidumaa võla alla.

93. Kui RH⁶¹ esitas päringu seoses Salzburgi liidumaa teatatud võla (*Finanzschulden*) ja iga liidumaa võlga kajastava STATi koostatud tabeli erinevustega, selgitas STAT RH-le, et erinevus hõlmas muu hulgas 300 miljonit eurot seoses väärtpaberitega, „*mida me ei leidnud kuskilt Rechnungsabschluss'ist*“.

94. See STATi selgitus oleks võinud õigustada RH kiireid järelmeetmeid, näiteks uue auditimenetluse alustamist. Komisjon ei tea, kas RH võttis selles küsimuses kohe mingeid kiireloomulisi meetmeid.

2.3.6. Finantstuletisinstrumentid

95. Kirjalikes selgitustes komisjoni esialgsete järelduste kohta väidab Austria, et kooskõlas määrusega (EÜ) nr 479/2009 ei ole finantstuletisinstrumentidest tulenevad kohustused valitsemissektori võla osa⁶². Ehkki see väide on *strictu sensu* õige, on põhjus, miks finantstuletisinstrumentide küsimust on oluline käsitleda, seotud asjaoluga, et Salzburgi liidumaa pidi kandma võlga, et rahastada oma investeringuid

⁵⁹ Selline teave, mis sisaldus OeNB väärtpaberipõhises andmebaasis, ei tulenenud Salzburgi liidumaa valitsusameti kontodelt, vaid vastaspoolelt (st laenuandjalt).

⁶⁰ Komisjonile (Eurostatile) saadetud 21. septembri 2011. aasta e-kiri.

⁶¹ 31. augusti 2012. aasta e-kiri.

⁶² Aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi sissejuhatuse punkt 1.5.

finantstuletisinstrumentidesse. See on sama võlg, mille kohta oli Salzburgi liidumaa eelarvepuudujäägi ja riigivõla andmetes ebaõigeid andmeid esitatud.

96. 2009. aasta juulis avaldas RH auditiaruande⁶³, mis sisaldab föderaalvalitsuse ning mitme liidumaa ja *Gemeinde* rahastamise ja investeringute võrdlevat ülevaadet⁶⁴, keskendudes igale kontrollitud üksusele, mille hulgas on Salzburgi liidumaa. See auditiaruanne hõlmas perioodi alates 2002–2006, aga arvesse võeti ka mõnda suuremat muutust 2007. ja 2008. aastal.
97. Selle kommenteeritud kokkuvõttes on kirjas, et „*Salzburgi liidumaa tegi suure mahu ja riskiga tuletistehinguid, ilma et teda oleks kogu perioodi jooksul nõuetekohaselt teavitatud kaasnevatest riskidest ja tema rahastamise koguriskist. Üksikasjalikud kirjalikud suunised avaldati ning kogu portfelli jooksev riskianalüüs ja põhjalik läbivaatamine toimusid alles ligikaudu viie aasta möödumisel seda laadi tehingute algusest. Tuletistehingutest saadud realiseeritud brutotulu võrdus 210,38 miljoni euroga, millest 65,04 miljonit eurot suunati riigieelarvesse.*“⁶⁵
98. Tegelikult tegi investeringu finantstuletisinstrumentidesse eelarveüksus Salzburgi liidumaa üldise poliitika raames ning kõiki asjaomaseid institutsioone teavitati sellest, et eelarveüksus investeerib nendesse tehingutesse⁶⁶. Samuti oli teada, et need investeringud kuulusid *Voranschlagsunwirksamen Gebarung*'i alla⁶⁶. Sellest hoolimata ei ole komisjon teadlik ühegi asjaomase institutsiooni jõupingutustest Salzburgi liidumaal (*Landtag*, LRH, liidumaa valitsus ja valitsusamet), et täpselt järgida RH soovitusi, ning komisjon on teinud selles aruandes ka järelduse, et tegelikult ei jälgitud *Voranschlagsunwirksamen Gebarung*'it tõhusalt. Kui Salzburgi liidumaa asjaomased institutsioonid oleksid täpselt järginud RH soovitusi teha selliste finantsinstrumentide üle järelevalvet, oleks *Voranschlagsunwirksamen Gebarung*'it tõhusalt kontrollitud ning seega oleks võla kohta ebaõigete andmete esitamisest väga tõenäoliselt hoidutud.
99. Võttes osaliselt arvesse RH aruannete avalikkust ja osaliselt asjaolu, et OeBFA ja Salzburgi liidumaa, aga ka teiste liidumaade vahel oli sõlmitud märkimisväärne hulk eri

⁶³ Finanzierungsinstrumente der Gebietskörperschaften mit Schwerpunkt Land Salzburg, http://www.rechnungshof.gv.at/fileadmin/downloads/2009/berichte/teilberichte/salzburg/sbg_2009_03/Sbg_2009_3_2.pdf

⁶⁴ Kohalikud omavalitsused

⁶⁵ Saksakeelne originaalversioon: *Das Land Salzburg führte Derivatgeschäfte mit hohem Volumen und Risiko durch, ohne über den gesamten Zeitraum über die damit verbundenen Risiken und die Gesamtrisiken seiner Finanzierungen ausreichend informiert gewesen zu sein. Ausführliche schriftliche Richtlinien sowie laufende Risikoanalysen und umfassende Bewertungen des gesamten Portfolios wurden erst rd. fünf Jahre nach Aufnahme der Geschäfte eingeführt. Das erzielte Bruttoergebnis aus Derivatgeschäften von 210,38 Mill. EUR wurde in Höhe von 65,04 Mill. EUR dem Landeshaushalt zugeführt.*

⁶⁶ Vt lõpumärkus t.

valuutade intressimäära vahetustehinguid, leiab komisjon üllatusega, et analüüsitud aastatel ei kajastatud rahvamajanduse arvepidamises ei finantstuletisinstrumentide vooge ega positsioone kogu S.1312 sektori puhul (valitsemissektor), ehkki OeBFA väga suure tõenäosusega teavitas statistikaasutusi nendest eri valuutades intressimäära vahetustehingutest.

2.4. 2012. aasta maist detsembrini toimunud sündmuste kirjeldus

100. Tuginedes asutusesisestele teadetele, millele RH-l oli juurdepääs, ja nagu komisjon oma uurimise ajal Austrias ajavahemikul 26.–28. septembrini 2016 kindlaks tegi, toimusid järgmised sündmused.

- 9. oktoobril 2013 avaldatud RH aruande kohaselt teavitas finantsosakonna direktor 2012. aasta mais personaliosakonna juhti sellest, et eelarveüksuse juht on tegutsenud valitsusameti poliitikapõhimõtete ja ametijuhendi vastaselt.
- 17. juulil 2012 teavitati nendest asjaoludest *Finanzreferent*'i, kes võttis eelarveüksuse juhi tehingute tegemise volitused tagasi ja tühistas mõned tehingud^{ff}. Lisaks võttis eelarveüksuse juht alates sellest kuupäevast kuni 12. septembrini 2012 puhkust.
- 23. augustil 2012 saatis Salzburgi liidumaa RH-le oma arvamuse RH järelaruande kohta. Mitte ühtegi neist ilmnenuid faktidest⁶⁷ ei kajastatud arvamuses, mille Salzburgi liidumaa saatis Austria Föderaalsetele Kontrollikojale^{gg hh}.
- 1. septembril 2012 palkasid *Finanzreferent* ja finantsosakonna direktor uue töötaja⁶⁸, et uurida Salzburgi liidumaa finantsaruandeid põhjalikumalt.
- 2012. aasta oktoobri alguses teavitas finantsosakonna direktor mõnda finantsosakonna töötajat, et nende analüüsitud portfelli oli tegelikult üksnes koguportfelli osa, st osa sellest portfelist oli olnud varjatudⁱⁱ.
- 2012. aasta oktoobri teisel poolel otsustasid *Finanzreferent* ja finantsosakonna direktor ühiselt lõpetada välisvaluutas tehingud ja muud tehingud^{jj}. 1. septembril 2012 palgatud uus töötaja⁶⁹ oli volitatud tegelema tehingute ja positsioonide ennetähtaegse

⁶⁷ St eelarveüksuse juht oli tegutsenud valitsusameti poliitikapõhimõtete ja ametijuhendi vastaselt, eelarveüksuse juhi volitused olid tagasi võetud ja mõni tehing oli enne tähtaega lõpetatud.

⁶⁸ See töötaja oli endine Deutsche Banki töötaja, kes oli alates 2002. aastast korraldanud Deutsche Banki ja Salzburgi liidumaa vahelisi finantstehinguid.

⁶⁹ RH 2013. aasta aruande lk 34, *Land Salzburg – Finanzielle Lage*, originaalkeeles versioon, „*Der zuständige Finanzreferent Mag. David Brenner und der Leiter der Finanzabteilung vereinbarten am 15. Oktober 2012 die Auflösung der meisten Fremdwährungsgeschäfte und eines großen Teils der übrigen Geschäfte ohne Nachteil für den Rechnungsabschluss. Protokolle über diese Vereinbarung sowie über Gespräche mit dem Finanzbeirat konnten nicht vorgelegt werden. Der Vereinbarung lag keine schriftliche Strategie zugrunde. Von Oktober bis*

lõpetamisega. Muu hulgas tühistati Deutsche Bankiga sõlmitud finantstuletisinstrumentide positsioonid, mis tekitasid Salzburgi liidumaale 56 miljoni euro suuruse kahjumi⁷⁰.

- 23. oktoobril 2012. aastal teatas finantsosakonna direktor finantsnõustamise nõukogule lisafinantstehingute olemasolust, mida ei olnud sellele ametile edastatud portfelliaruandes seni mainitud.
- 2012. aasta novembri alguses eitas eelarveüksuse juht seda, et ta oli osalenud Salzburgi liidumaa nimel riskantsetes tehingutes, kui teda küsitlesid *Finanzreferent*, finantsosakonna direktor ja LRH juht. Ta kinnitas ka *Landtag*'i ees taas oma mitteseotust^{kk}.
- 26. novembril 2012. aastal teavitas eelarveüksuse juht oma otseseid juhte, et ta on varjanud raamatupidamislikku kahjumit 340 miljoni euro ulatuses seoses finantsinvesteeringutega, ning seejärel ta vabastati töölt⁷¹.

101. 6. detsembril 2012. aastal teatasid Salzburgi liidumaa *Finanzreferent*, finantsosakonna direktor ja LRH juht pressikonverentsil, et „*meid on petatud*“ („*Wir sind getäuscht worden*“). Kokkuvõttes teatasid nad, et Salzburgi liidumaal esines „*puhtalt raamatupidamislik kahjum*“ 340 miljonit eurot seoses finantstuletisinstrumentidega, nimelt valuuta ja intressimäära vahetuslepingute kaudu. Samuti selgitati pressikonverentsil, et liidumaa ja föderaalset järelevalvemehhanismid ei olnud toimunud⁷².

102. Sama päeva, s.o 6. detsembri 2012. aasta hommikul avaldas RH järelaruande⁷³ ja esitles seda pressikonverentsil⁷⁴. Kuna RH eest oli olulist teavet varjatud, oli see järelaruanne tegeliku olukorraga võrreldes eksitav.

Dezember 2012 beendete das Land rd. 300 Finanzgeschäfte (davon 245 Derivate) vor Ablauf ihrer Fälligkeit. Die Abwicklung und Entscheidung über die Auflösung der Einzelgeschäfte lag im Ermessen eines einzelnen Mitarbeiters.“

⁷⁰ RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 166–167.

⁷¹ RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 67.

⁷² <http://www.salzburg.com/nachrichten/salzburg/politik/sn/artikel/finanzskandal-in-salzburg-340-mill-verlust-durch-spekulationen-38965/>

⁷³ *Finanzierungsinstrumente der Gebietskörperschaften in den Ländern Burgenland und Salzburg; Follow-up-Überprüfung*, <http://www.rechnungshof.gv.at/berichte/ansicht/detail/finanzierungsinstrumente-der-gebietskoerperschaften-in-den-laendern-burgenland-und-salzburg-follow-up-ueberpruefung-1.html>

⁷⁴ Selles järelaruandes tehti järeldus, et „*Salzburgi liidumaa järgis peaaegu kõiki RH soovitusi. Samas jätkas ta lisatulu saamiseks keerulisi ja riskantseid tuletistehinguid. Seejuures vähendati märgatavalt riskipositsioone uute riskimaandustehingute sõlmimisega.*“ Saksakeelne versioon: „*Das Land Salzburg setzte fast alle Empfehlungen des RH um. Es schloss jedoch weiterhin komplexe - mit Risiko behaftete - Derivatengeschäfte ab,*

103. Seega ilmneb, et alates 2012. aasta maist detsembrini (st rohkem kui kuue kuu jooksul) varjas Salzburgi liidumaa valitsus, mis oli selles etapis vähemalt osaliselt faktidest teadlik, olulist teavet, mida ta oli kohustatud andma vähemalt RH-le, statistikaasutustele ja võimalik, et ka muudele organitele. Selle asemel lõpetasid Salzburgi liidumaa administratsioon ja valitsus⁷⁵ ühe töötaja äranägemisel oktoobri teisel poolel ligikaudu 300 finantsinvesteeringut enne tähtaega.
104. Salzburgi liidumaa valitsusamet ja STAT arutasid alles 22. jaanuaril 2013 ametlikult Salzburgi liidumaa kontodega manipuleerimise küsimust.
105. Komisjon teeb kokkuvõtteks järelduse, et ajavahemikul 2012. aasta maist detsembrini RH eest olulise teabe varjamine finantsjuhtimisvaldkonna ametnike ja Salzburgi liidumaa valitsuse poolt oli ka põhjus, miks RH 2012. aasta järelduandes, mis avaldati lõpuks 6. detsembril 2012, tehti valed ja ebatäielikud järeldused.

2.5. Detsembrist 2012 kuni oktoobrini 2013: STATi täheldatud faktid

106. STATi-sisese teabevahetuse ning nende asjaomaste üksuste ütluste kohaselt, millele anti komisjonile juurdepääs tema uurimise ajal Austrias 26.–28. septembril 2016, on tehtud kindlaks, et:
- Salzburgi liidumaa 6. detsembri 2012. aasta pressikonverentsi raames sai STAT teada võimalikest andmetega seotud probleemidest Salzburgi liidumaal^{ll}.
 - Komisjoni uurimise ajal märkis STAT, et alates 2012. aasta detsembrist kuni 2013. aasta maini ei vahetanud Salzburgi liidumaa ja STAT selles küsimuses mingit teavet^{mmm}.
 - Alates 10. detsembrist 2012 hakkas STAT saama BMFilt küsimusi Salzburgi liidumaa raamatupidamise ja eelkõige tema võla kohta.
 - 22. jaanuaril 2013 vahetasid Salzburgi liidumaa valitsusamet ja STAT mõned e-kirjad. Ühes neist e-kirjadest märgib STAT: „*Meie omalt poolt oleme väga huvitatud Salzburgi liidumaa finantsasjade vahearuanannetest, et saada ülevaade meieni jõudnud muudatustest/korrigeerimistest või sellest, millised ebaõigete andmete esitamised ja manipulatsioonid meile on teatavaks saanud*⁷⁶.“

um dadurch zusätzliche Erträge zu erwirtschaften. Allerdings wurden durch den Abschluss zusätzlicher Sicherungsgeschäfte die Risikopositionen stark reduziert.“

⁷⁵ RH 2013. aasta aruande (*Land Salzburg – Finanzielle Lage*) lk 34, saksakeelne originaalversioon: „*Von Oktober bis Dezember 2012 beendete das Land Salzburg rd. 300 Finanzgeschäfte (davon 245 Derivate) vor Ablauf der Fälligkeit ohne konkrete schriftliche Strategie.“*

⁷⁶ Saksakeelne originaalversioon: „*Wir unsererseits waren sehr interessiert an den Zwischenberichten über die Finanzen des Landes Salzburg, um uns ein Bild zu machen von den Änderungen/Revisionen die auf uns zukommen, bzw. welchen Machinationen und Manipulationen wir da aufgesessen sind.“*

- 30. jaanuaril 2013 tegi STAT ettepaneku kohtuda Salzburgi liidumaa valitsusametiga STATi ruumides, märkides samas, et kohtumine ei saa toimuda varem kui 2013. aasta märtsi esimesel nädalal.
- 31. jaanuaril 2013 otsustas Eurostat STATiga ühendust võtta, olles lugenud ajakirjandusest finantstuletisinstrumentide ulatusliku kasutamise kohta Austria liidumaades. Selle vestluse jooksul arutati küsimusi, mis on seotud finantstuletisinstrumentide üldise raamatupidamisliku käsitlusega rahvamajanduse arvepidamises. Seoses sellega nimetas STAT Alam-Austriat ja Salzburgi kui liidumaid, mis kasutasid selliseid finantsinstrumente. Selle vestluse käigus teavitas STAT Eurostati, et nende liidumaadega on kavas kohtumised, arutamaks üldisi küsimusi, sealhulgas finantstuletisinstrumentide kasutamist. Samas ei mainitud vestluse jooksul kordagi Salzburgi liidumaa ametnike väidetavat ebaseaduslikku käitumist ega Salzburgi liidumaa operatsioonide kohta ebaõigete andmete esitamist (varjatud pangakontod või riigivõlg) ega varem esitamata jäetud finantstuletisinstrumentide olemasolu.
- 5. märtsil 2013 toimus Viinis STATi ja Salzburgi liidumaa valitsusameti kahepoolne kohtumine.
- 27. märtsil 2013⁷⁷ teavitas Salzburgi liidumaa valitsusamet STATi, et pärast välise sõltumatu eraaudiitori aruannet oli tehtud kindlaks, et Salzburgi liidumaa konsolideeritud kohustused ulatusid 3 507 miljoni euroni, ehkki selle summa jagunemist ei osatud esitada. Komisjon ei tea, et oleks võetud mingeid spetsiaalseid kiireloomulisi ja proportsionaalseid järelemeetmeid, et teha kindlaks nende kohustuste tegelik summa ja laad.
- 2013. aasta aprillis arutasid Eurostat ja STAT korralise selgitamise taotluse alusel 2013. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teadet seoses Austriaga, mille puhul Eurostat otsustas taas teha päringu finantstuletisinstrumentide üldise kajastamise kohta Austria liidumaades. Oma vastustes Eurostati küsimustele ei maininud STAT taas Salzburgi liidumaa ametnike väidetavat õigusvastast käitumist või operatsioonide kohta ebaõigete andmete esitamist. STAT kirjutas hoopis, et ta ei saa anda mingit kvantitatiivset teavet, vaid ta eeldab, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse võlaandmetes ei tehta seoses tuletisinstrumentide kasutamisega Austria liidumaades suuri korrigeerimisi.
- 7. mail 2013 toimus STATi ja Salzburgi liidumaa valitsusameti vahel kohtumine. Sellel kohtumisel tunnistas STAT, et võib esineda probleeme seoses tuletisinstrumentide ja võla kajastamisega Salzburgi liidumaal^{mm}. STAT ja Salzburgi liidumaa valitsusamet leppisid kokku, et STATile tuleks 2013. aasta augusti lõpus edastada kõik avaliku sektori raamatupidamisarvestuse 2012. aasta andmed^{oo}.

⁷⁷ Neli päeva enne 2013. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teadet.

- 2013. aasta augustis edastas Salzburgi liidumaa STATile üksnes vood (mitte positsioonid)^{PP}.
- 2013. aasta septembris, kui aastaandmed endiselt puudusid, kasutas STAT Salzburgi liidumaa esitatud kvartaliandmeid Euroopa arvepidamise süsteemi / ülemäärase eelarvepuudujäägi andmete koostamiseks⁹⁹.
- Kogu ajavahemikul alates 6. detsembrist 2012 kuni 9. oktoobrini 2013 ei toimunud mingit teabevahetust RH (kes juba tegeles küsimuse uurimisega) ja STATi vahel^{TT}.
- RH avaldas 9. oktoobril 2013. aastal oma aruande „*Land Salzburg - Finanzielle Lage*“.
- 10. oktoobril 2013 juhiti esimest korda Eurostati tähelepanu sellele probleemile, st kümme kuud pärast seda, kui STAT oli sellest probleemist teada saanud.
- 11. oktoobril 2013 saatis STAT Eurostatile oma esimesed märkused RH aruande kohta, mis avaldati 9. oktoobril 2013 ja mis käsitles Salzburgi liidumaa finantsseisundit.
- 21. oktoobril 2013 avaldas Eurostat oma uudise valitsemissektori eelarve puudujäägi ja võla kohta, esitades Austria esitatud andmete kvaliteedi suhtes reservatsiooni⁷⁸.
- 31. märtsil 2014 saatis STAT Eurostatile 2014. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatise. Salzburgi liidumaa osakaalu Maastrichti võlas korrigeeriti 2012. aastal 1 192 miljoni euro võrra ülespoole 3 507 miljoni euroni, st täpselt see summa, millest Salzburgi liidumaa valitsusamet oli STATile 27. märtsil 2013 teatanud.
- 23. aprillil 2014 võttis Eurostat oma reservatsiooni Austria andmete kohta tagasi.

2.5.1. Komisjoni teave

107. Sündmuste ajaline järjestus näitab, et STAT teavitas komisjoni (Eurostati) Salzburgi liidumaal ebaõigete andmete esitamisest alles 10. oktoobril 2013. Sellegipoolest on tehtud kindlaks, et STATi teavitati järk-järgult neist ajaoludest alates 6. detsembrist 2012. Eelkõige oli STATile vähemalt 22. jaanuarist 2013 selge, et Salzburgi liidumaal oli aset leidnud ebaõigete andmete esitamine ja manipuleerimine.

⁷⁸ „Eurostat esitab Austria avaldatud andmete kvaliteedi suhtes reservatsiooni tingituna ebaselgusest seoses statistilise mõjuga, mida föderaalne finantskontrolli 9. oktoobril 2013 avaldatud aruandes Salzburgi liidumaa kohta tehtud järeldused avaldavad. Aruandes avalikustati puudujäägid seoses Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise ja avaliku sektori raamatupidamisarvestuse täielikkusega. Austria statistikaamet uurib koostöös Eurostatiga praegu auditi statistilist mõju ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse andmetele, et teha kindlaks täpne mõju 2012. aasta ja varasemate aastate andmetele. Praegu kättesaadava teabe põhjal võidakse riigivõlga seetõttu kuni poole protsendi ulatuses SKPst ülespoole korrigeerida, lisaks võidakse väiksemas ulatuses korrigeerida ka valitsemissektori eelarve puudujääki.“

108. Ehkki Austria 25. jaanuari 2017. aasta selgitustes uurimise esialgsete järelduste kohta on STAT väitnud, et ta teavitas Eurostati Salzburgi liidumaal aset leidnud ebaõigete andmete esitamisest 31. jaanuaril 2013⁷⁹, tõendavad dokumendid, et see väide on ebatäpne. Esiteks toimus see teabevahetus Eurostati algatusel ning STAT ei teavitanud Eurostati ennetavalt. Dokumendid näitavad ka seda, et STATi jagatud teave ei sisaldanud infot ega ülevaadet, mis oleks käsitlenud Salzburgi liidumaa ametnike väidetavat ebaseaduslikku käitumist või operatsioonide kohta ebaõigete andmete esitamist. Tegelikult oli tegu lihtsalt RH 6. detsembri 2012. aasta pressikonverentsi – ja mitte Salzburgi liidumaa samal päeval toimunud pressikonverentsi – järelteabega seoses RH järelkontrolli aruande avaldamisega finantstuletisinstrumentide kasutamise kohta Austria liidumaades, mis ei sisaldanud eespool selgitatud põhjustel ülevaadet ega teavet ebaõigete andmete esitamise kohta Salzburgi liidumaal.
109. Tuginedes Salzburgi liidumaa valitsusameti esitatud teabele seoses sõltumatu välise auditi tulemustega, oleks STATile pidanud olema vähemalt alates 27. märtsist 2013 selge, et Salzburgi liidumaa võla tase võib olla tegelikult märkimisväärselt kõrgem, kui STAT varem on hinnanud. Arvestades seda, et STAT esitas neli päeva hiljem Eurostatile 2013. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames andmeid, on komisjon seisukohal, et STAT oleks pidanud võtma kohe pärast Salzburgi liidumaalt selle teabe saamist kiireloomulisi praktilisi järeelmeetmeid. Ilmneb, et selliseid samme ei astunud. Isegi kui nii lühikese aja jooksul ei ole võimalik võtta selles küsimuses põhjalikke järeelmeetmeid, sest STATi jaoks ei pruukinud olla täiesti selge, mis laadi finantsinstrumentid selles summas sisaldasid, on komisjon seisukohal, et hoolsuskohustuse põhimõtte kohaselt oleks STAT pidanud teatama Eurostatile viivitamata pärast 27. märtsi 2013 summa, mille Salzburgi liidumaa valitsusamet STATile esitas.
110. Eurostati teavitamise eesmärk oleks olnud vähemalt arutada kahepoolset seda, kuidas selles küsimuses toimida ning kas kasutada üksikasjalikuma teabe puudumisel Salzburgi liidumaa esitatud kvantitatiivset teavet kui esialgset näitajat Maastrichti võla vajalikuks korrigeerimiseks või lasta Eurostatil esitada kaasneva ebakindluse tõttu Austria andmete kohta reservatsioon.
111. STATi väide, et ta on Eurostati täielikult teavitanud vähemalt alates 31. jaanuarist 2013, ei ole kooskõlas tema ütlusega, et ta ei ole vahetanud Salzburgi liidumaaga enne 2013. aasta maid mingit teavet. Teisest küljest ei ole STATi ütlus, et ta pole vahetanud Salzburgi liidumaaga mingit teavet enne 2013. aasta maid, kooskõlas teabega, mida ta vahetas Salzburgi liidumaa valitsusametiga vähemalt 22. jaanuaril ja 27. märtsil 2013.
112. Isegi kui 2013. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teate ajal esitati päring lisateabe saamiseks finantstuletisinstrumentide kasutamise kohta Austria

⁷⁹ Aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendi II lisas esitatud STATi selgituste punkt B.18.

liidumaades, otsustas STAT mitte jagada Eurostatiga kvantitatiivset teavet, mille ta oli saanud Salzburgi liidumaa valitsusametilt 27. märtsil 2013.

113. Lõpetuseks võib öelda, et isegi kui STAT väidab, et ta oli 7. mail 2013 tunnistanud, et võib esineda probleeme ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse võla aruandlusega Salzburgi liidumaal, otsustas ta taas seda teavet Eurostatiga mitte jagada – teavet jagati alles 2013. aasta oktoobris.

3. JÄRELDUSTE HINDAMINE

114. Selle aruande kohaselt esinesid Salzburgi liidumaal finants- ja muude tehingute koostamisel, kontrollil ning aruandlusel märkimisväärse ajavahemiku jooksul rasked rikkumised. Avaliku sektori arvepidamiseeskirju ei järgitud, puudus kontroll, neljasilmapärimõtet ei kohaldatud, finants- ja muude tehingute kohta ei esitatud nõuetekohaseid andmeid, RH soovitusi eirati, dokumente ja allkirju võltsiti ning riigi statistikaasutustele ja RH-le saadeti eksitavat teavet, mis tõi kaasa finantskontode kohta ebaõigete andmete esitamise ning seega Austria riigivõla kohta ebaõigete andmete esitamise vähemalt alates 2008. aastast.
115. Finantstehingute kohta ebaõigete andmete esitamine ja pangakontode varjamine algas 2003. aastal. 2002. aastal tõi eelarveüksuse juhile ja kahele töötajale volituste andmine kaasa olukorra, kus oli võimalik sõlmida suure riskiga finantstehinguid ning avada sadu pangakontosid, mida varjati Salzburgi liidumaa raamatupidamissüsteemides.
116. Samal ajal oli Salzburgi liidumaa valitsusameti siseauditi üksus käskkirja alusel vabastatud eelarveüksuse tehingute ja nende finantsaruannetes kajastamise analüüsimisest ning raamatupidamisüksusel ei lastud seda teha.
117. Samamoodi ei viinud ei LRH ega RH aastatel 2002–2012 läbi ühtegi Salzburgi liidumaa finantskontode kehtivat põhjalikku auditit. Eelkõige jätsid nad auditeerimata *voranschlagsunwirksame Gebarung*'i, millel esines 2011. aastal (nagu näha joonisel 1 ja punktis 2.3.3) rohkem kui 26 miljardi euro ulatuses vahendite sisse- ja väljavool ning mis hõlmas *de facto* kõiki kajastamata tehinguid ja positsioone, ehkki see oleks pidanud hõlmama üksnes eelarveväliseid vooge ja mitte Maastrichti kriteeriumide puhul olulisi kohustusi.
118. Need rikkumised avalikustati 2012. aastal pärast Salzburgi liidumaa *Finanzreferent*'i, finantsosakonna direktori ja LRH juhi 6. detsembri 2012. aasta pressikonverentsi. Sellest aruandest on näha ka seda, et faktid oleks võinud varem ilmsiks tulla, kui Salzburgi liidumaa valitsusamet oleks järelevalve-, kohtu- ja statistikaasutustele kogu asjakohase teabe täielikult kättesaadavaks teinud.
119. Lisaks näitab see aruanne, et STAT oleks saanud teavitada ja pidanud teavitama komisjoni (Eurostati) nendest faktidest mitu kuud varem.

3.1. Järeldused peamiste kirjeldatud sündmuste osaliste kohta

120. Selles aruandes kirjeldatud sündmuste peamised osalised on Salzburgi liidumaa valitsusamet ja eelkõige selle eelarveüksus, liidumaa valitsus, *Landtag*, LRH, samuti RH, OeBFA, OeNB ja STAT. Kõikide üksuste esindajad, keda küsitleti, on olnud abivalmid ja teinud komisjoni uurimisrühmaga täielikku koostööd, esitades komisjonile kogu nõutava teabe, mis oli uurimiseks vajalik.

121. Selle asjaolu eest, et finants- ja mittefinantskontode kohta on vähemalt alates 2008. aastast valeandmeid esitatud, tuleks eelkõige pidada vastutavaks Salzburgi liidumaa valitsusametit, millele alluvad muu hulgas siseauditi üksus, raamatupidamisüksus ja finantsosakond (eelkõige eelarveüksus).
122. Ühest küljest jättis Salzburgi liidumaa valitsusameti siseauditi üksus finantsosakonna sisekontrollimenetlused ja riskijuhtimise kontrollimata. Teisest küljest jättis raamatupidamisüksus nii eelarveliste kui ka eelarveväliste kontode puhul raamatupidamiskirjed kontrollimata.
123. Aruande tulemused näitavad, et finantsosakond ja eelkõige eelarveüksus:
- eirasid RH soovitusi⁸⁰ tehtud riskantsete investeeringute kohta;
 - ei järginud oma tegevuses, nimelt seoses pangakontode ja muude finantspositsioonide avamisega ning *Landeswohnbaufonds*i finantsjuhtimise puhul neljasilmapõhimõtet;
 - võltsis finantstehingute sõlmimisel allkirju;
 - ei järginud peamisi raamatupidamisarvestuse põhimõtteid;
 - võltsis RH-le saadetud *Finanzbeirat*'i koosolekute protokolle, et jätta parem mulje Salzburgi liidumaa finantsseisundist;
 - võltsis RH-le saadetud finantsaruandeid seoses RH poolt Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise kohta läbi viidud audititega;
 - varjas pangakontosid vähemalt alates 2003. aastast;
 - koostas valesti Salzburgi liidumaa finantsaruandeid, kajastades 2012. aastal finantsvõlgade all 874 miljoni euro ulatuses kohustusi, samal ajal kui tegelik summa oli 3 507 miljonit eurot;
 - esitas valeandmeid finantsaruannetes, mis saadeti statistikaasutustele, tuues kaasa 1 192 miljoni euro suuruse võla varjamise 2012. aastal;
 - esitas STATile valeväiteid eelkõige väärtpaperite emiteerimise kaudu võetud laenude kohta. Peale selle nõudis ta STATilt, et selliseid finantspositsioone ei tuleks Salzburgi liidumaa võla puhul arvesse võtta;
 - manipuleeris mitme aasta jooksul Salzburgi liidumaa raamatupidamisega, varjates tulusid, kulusid, finantstehinguid, finantspositsioone ja rahaliikumisi ja/või esitades nende kohta ebaõigeid andmeid.

⁸⁰ *Finanzierungsinstrumente der Gebietskörperschaften in den Ländern Burgenland und Salzburg; Follow-up-Überprüfung* , <http://www.rechnungshof.gv.at/berichte/ansicht/detail/finanzierungsinstrumente-der-gebietskoerperschaften-in-den-laendern-burgenland-und-salzburg-follow-up-ueberpruefung-1.html>

124. Salzburgi liidumaa *Landtag*'i roll seisnes kirjeldatud sündmuste puhul 2006. aasta riigieelarveseaduse artikli IV vastuvõtmises, millega põhimõtteliselt lubati teha Salzburgi liidumaa finantsjuhtimises suure riskiga finantstehinguid, mille puhul võis eeldada liidumaa jaoks majanduslikku kasu. Peale selle ilmnis, et *Landtag* ei järginud soovitusi, mille RH oli 2009. aastal seoses suure riskiga finantstehingutega andnud, ega julgustanud LRHd läbi viima Salzburgi liidumaa raamatupidamise põhjalikku auditit.
125. Liidumaa valitsuse ja täpsemalt *Finanzreferenten*'i roll seisnes osaliselt selles, et kolmele finantsosakonna töötajale anti volitused teha suure riskiga investeeringuid alates 2002. aastast, ning osaliselt selles, et eelarveüksuse tegevus vabastati siseauditi üksuse auditist, eelkõige seoses sisese raamatupidamise, avaliku sektori raamatupidamisarvestuse ja sisekontrollimenetlustega, ning Salzburgi liidumaa raamatupidamisüksuse auditist. Peale selle anti eelarveüksuse juhile volitused teha *Landeswohnbaufonds*i nimel finantstehinguid, mis tähendas seda, et alati kui fond sõlmis valitsusametiga tehinguid, tegutses mõlema üksuse nimel ilma teiste isikute või üksuste järelevalveta sama töötaja. Neid volitusi tuleb pidada ilmselt kõige olulisemaks teguriks, mis aitas kaasa aruandes kirjeldatud olukorra kujunemisele.
126. 2012. aasta maist detsembrini teavitati Salzburgi liidumaa valitsust ja valitsusametit sellest, et finantsjuhtimises on esinenud rikkumised, ning nad uurisid asja asutusesiselt. Sellegipoolest ei teavitanud need üksused RHd, mis koostas samal ajal oma Salzburgi liidumaa auditi järelearuannet, ega kohtu- või statistikaasutusi nendest sündmustest ja järeldustest.
127. Lisaks otsustas Salzburgi liidumaa valitsusamet lõpetada sel ajal enne tähtaega sajad finantsinvesteeringud, mida ei olnud varem raamatupidamises kirjendatud. Ennetähtaegse lõpetamise elluviimiseks palgati Deutsche Banki endine töötaja. Sama isik oli olnud mitu aastat Salzburgi liidumaa eelarveüksuse vastaspool suure riskiga investeeringute puhul, mida Deutsche Bank tegi.
128. LRH ei auditeerinud tõhusalt ja tulemuslikult finantsosakonna tegevust ega Salzburgi liidumaa raamatupidamist. Isegi kui on väidetud, et LRH-l ei olnud sel ajal vajalikku suutlikkust Salzburgi liidumaa raamatupidamise põhjalikuks analüüsiks, oleks olnud võimalik teha mõned lihtsad põhikontrollid, eelkõige riskikontroll OeBFA antud laene käsitlevate andmete ja Salzburgi bilanssides avaldatud teabe vahel. Lisaks on punktis 2.2.3 kindlaks tehtud, et LRH poolt Salzburgi liidumaa raamatupidamise kohta avaldatud aruanded sisaldasid aastate 2008–2011 puhul mõningaid valeandmeid.
129. Pärast 31. augustit 2012 ei võtnud RH tõhusaid järelemeetmeid erinevuste puhul, mille ta oli avastanud Salzburgi liidumaa raamatupidamises, nagu STAT on märkinud, ja mis puudutasid 300 miljoni euro ulatuses väärtpapereid, mida ei olnud Salzburgi liidumaa bilanssides esitatud.

130. OeNB jättis Austria finantskontode edastamisel finantstuletinstrumentid komisjonile (Eurostatile) esitamata⁸¹. Peale selle olid tema konsolideerimistavad seoses finantskontodega ebatõhusad⁸².
131. STATi roll on kirjeldatud sündmuste puhul seotud nii tema kui Austria peamise statistikaameti kohustustega kui ka tema aruandluskohustustega komisjoni (Eurostati) ees. Esiteks tunnistas STAT vähemalt alates 2010. aastast erinevuste olemasolu Salzburgi liidumaa raamatupidamises, nimelt seoses Salzburgi liidumaa bilansside ning OeBFA-lt saadud laenuandmete ja OeNB väärtpaberipõhisest andmebaasist saadud väärtpaberiteabe võrdlemisega. Isegi kui STAT tegi ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teadete raames Salzburgi liidumaa esitatud andmetes vajalikud muudatused, on komisjon arvamusel, et hoolekohustuse põhimõtte kohaselt oleks pidanud teavitama ka muid asjaomaseid Austria asutusi, eelkõige BMFi ja RHd.
132. Teiseks ja veel olulisema asjaoluna tuleb märkida, et isegi kui STATi teavitati vähemalt alates 22. jaanuarist 2013 täielikult sellest, et Salzburgi liidumaa raamatupidamises oli esitatud ebaõigeid andmeid ja oli toimunud manipuleerimine, ei teavitanud ta nendest asjaoludest viivitamata komisjoni (Eurostati). Selle tulemusena kiitis Eurostat ilma reservatsioonideta heaks 2009.–2012. aastat käsitlevad andmed, mis esitati 2013. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teate raames, ehkki need olid tegelikult valed.

⁸¹ Austria 25. jaanuari 2017. aasta selgitustes uurimise esialgsete järelduste kohta märgib OeNB, et tal ei ole ei Euroopa ega riigi õigusnormidest tulenevalt juriidilist kohustust Eurostatile andmeid esitada. Samas esitas Austria Euroopa arvepidamise süsteemi tabeli 27 andmeid Eurostatile kuni 2014. aasta septembrini *de facto* OeNB. Kõikidele Eurostati küsimustele seoses Euroopa arvepidamise süsteemi tabeli 27 kontrollimisega vastas OeNB, mis näitab, et OeNB-l oli tegelik ja praktiline vastutus selle tabeli eest.

⁸² Vt punkt 2.3.4.

4. KOKKUVÕTE

133. Kõikide selles aruandes kirjeldatud faktide ja põhjenduste alusel võib teha järelduse, et LRH ja Salzburgi liidumaa valitsusamet ja valitsus, st Austria Vabariigi valitsemissektori asutused, panid toime raske hooletuse, kui nad ei taganud asjakohase andmete koostamise kontrolli ja aruandluse menetluste olemasolu. Seeläbi aitasid need asutused kaasa asjaolule, et Salzburgi liidumaa valitsusameti eelarveüksus sai esitada ebaõiged andmeid ja varjata finantstehinguid, mis tõi kaasa tegelike andmete asemel Eurostatile ebaõigete andmete esitamise 2012. ja 2013. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse raames seoses Austria võlaandmetega aastatel 2008–2012⁸³, st pärast määruse (EL) 1173/2011 jõustumist.
134. Ehkki peamisi osalisi käsitlevad järeldused punktis 3.1 viitavad sellele, et Salzburgi liidumaa valitsusameti eelarveüksusel oli selge kavatsus teavet varjata ja võltsida, ei leia komisjon, et see tegevus oleks toimunud kindla tahtega komisjonile (Eurostatile) esitatud ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse eelarve- ja võlanäitajatega manipuleerida. Seepärast leiab komisjon, et Salzburgi liidumaa valitsusameti eelarveüksuse käitumise puhul on tegu raske hooletusega.
135. Aruandes leitakse, et samal ajal kui komisjoni (Eurostat) teavitati sellest juhtumist alles 10. oktoobril 2013, olid Austria statistikaasutused Salzburgi liidumaa raamatupidamise kohta ebaõigete andmete esitamise võimalusest teadlikud vähemalt alates 6. detsembrist 2012. Aruandes tehakse ka järeldus, et nii Austria statistikaamet kui ka Austria keskpank olid teadlikud Salzburgi liidumaa esitatud andmete ulatuslikust mittevastavusest⁸⁴ enne seda, kui nii-öelda finantsskandaal 2012. aasta lõpus avalikuks tuli.
136. Selle tulemusena olid andmed, mille Austria saatis Eurostatile 2013. aasta ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatise alusel, ebatäielikud, sest märkimisväärses koguses kohustusi jäeti esitamata, mis tõi 2014. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teate raames 2012. aasta puhul kaasa valitsemissektori Maastrichti võla korrigeerimise 1 192 miljoni euro ulatuses, mis vastas 0,4 %-le SKPst.
137. Käesoleva aruande järelduste alusel ning seoses liikmesriigi ametiasutuste käitumisega 13. detsembrist 2011 kuni uurimise alustamiseni 3. mail 2016 on komisjon otsustanud võtta vastu soovitusel nõukogule määrata Austria Vabariigile trahv, nagu ette nähtud määrusega (EL) nr 1173/2011.

⁸³ Aruandeaastad, mille kohta anti aru 2012. aastal (aastad 2008–2011) ja 2013. aastal (aastad 2009–2012), järgides valemit, et aastal n esitatud andmed käsitlevad aastaid n–1, n–2, n–3 ja n–4.

⁸⁴ Statistikaasutused ei ole komisjoni andmetel kunagi analüüsinud, kas need mittevastavused põhinesid üksnes mõistetega seotud küsimustel. Tegelikult on komisjon kindlaks teinud, et oluline osa neist mittevastavustest ei olnud tegelikult seotud selliste mõisteerinevustega Maastrichti võla ja riigivõla definitsioonide vahel.

LÕPUMÄRKUSED

^a Pressikonverentsi video on kättesaadav veebilehel

<http://www.salzburg.com/nachrichten/salzburg/politik/sn/artikel/finanzskandal-in-salzburg-340-mill-verlust-durch-spekulationen-38965/>

^b 26. septembril 2016 toimunud komisjoni ja STATi kohtumisel:

Komisjon: „2014. aasta aprillis teavitasite meid võla suurenemisest ligikaudu 1,2 miljardi euro võrra, mis tähendab, et STATi hinnangul oli Salzburgi liidumaa võlg ligikaudu 2,3 miljardit eurot. Samas esitas Salzburgi liidumaa oma bilansis andmed üksnes ligikaudu 1,4 miljardi euro suuruse võla kohta. Kuidas sai STAT seda ilma näitajaid teadmata hinnata?“

STAT: „Saime OeBFA-lt Rechtsträgerfinanzierung'i kohta teavet ning oleme teadlikud, et Wohnbaufonds sai osa Rechtsträgerfinanzierung'i kaudu eraldatud summadest. Kasutasime OeBFA antud teavet ja mitte Salzburgi liidumaa poolt otse antud teavet.“

Komisjon: „Kas need näitajad hõlmavad üksnes Salzburgi liidumaa kui institutsioonilise üksuse võlga või hõlmavad ka muude selliste üksuste võlga, mis moodustavad rahvamajanduse arvepidamises Salzburgi liidumaa?“

STAT: „2,3 miljardit eurot hõlmas ka Wohnbaufonds'i võlga.“

Komisjon: „Kuhu on Wohnbaufonds rahvamajanduse arvepidamises liigitatud? Kuidas käsitletakse rahvamajanduse arvepidamises laene, mille on andnud OeBFA ja mida edastatakse valitsusameti (põhieelarve) kaudu Wohnbaufondsile (eelarveväline üksus)“

STAT: „Wohnbaufonds on liigitatud valitsemissektori alla ning Rechtsträgerfinanzierung'i kaudu antud summad on määratud otse Wohnbaufondsile.“

STAT: „Aruandvate üksuste esitatud andmeid kontrollitakse OeBFA-lt saadud andmete alusel ning kui need andmed ei ühti, siis korrigeerime neid OeBFA andmete kohaselt.“

Komisjon: „Kas kõnealuste aastate, s.o aastate 2002–2012 puhul STAT üldse märkas OeBFA ja Salzburgi liidumaa esitatud andmete asjaomaseid erinevusi?“

STAT: „Jah, alati.“

^c Kui 26. septembril 2016 toimunud komisjoni ja STATi kohtumisel küsiti, millised on STATi volitused seoses asutuste esitatud andmete täpsuse ja täielikkusega, vastas STAT: „Kehtib juriidiline kohustus nõutavaid andmeid esitada ning STAT koostab nende andmete põhjal muu hulgas rahvamajanduse arvepidamise andmeid. Andmete STATile saatmise tähtaeg on mai lõpp ja kuni juuli keskpaigani on võimalik andmeesitajatega võimalikke küsimusi arutada või edastatud andmeid ajakohastada. Kui seoses edastatud andmetega esineb kahtlusi, siis on võimalik neid asutustel kontrollida lasta ja eelmiste aastate andmeid kasutada. Kuni 16. septembrini võivad aruandvad üksused andmeid ajakohastada ja lisaselgitusi anda. STATil on võimalus ka andmeid muuta, ehkki tal pole volitusi nõuda, et asutused andmeid muudaksid. (...)Gebarungsstatistik (st riigi finantsstatistika) on rahvamajanduse arvepidamise koostamise sisend. Liidumaade valitsused võivad koguda andmeid oma eeskirjade/menetluste kohaselt, ent see ei avalda mõju rahvamajanduse arvepidamisele, sest seda koostatakse ESA alusel ja selle eest vastutab STAT. Liidumaad võivad väljendada mõne andmete kogumise tulemuse kohta kahtluseid, mida käsitletakse ka riigi stabiilsuspakti aruteludes, ent see ei mõjuta STATi kogutud andmeid.“

^d Salzburgi liidumaa valitsusametiga toimunud kohtumiste ajal uuris komisjon, kas on võimalik, et andmete esitamata jätmine algas isegi varem kui 2010. aastal. Salzburgi liidumaa valitsusamet vastas: „Meil puudub selline teave, sest meil ei olnud võimalik eelnevaid raamatupidamisaruandeid ümber töötada. Föderaalne kontrollikoda on palunud meil eelnevaid raamatupidamisaruandeid parandada. Praktilisest seisukohast ei ole see aga võimalik (...)“ ja seepärast „(...) ei saa me välistada, et 2010. aastale eelnevatel aastatel esitati kohustuste kohta väiksemaid andmeid.“

Küsimusele selle kohta, mis ajast alates olid Salzburgi liidumaal varjatud pangakontod, vastas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „Alates 2003. aastast.“

Kui küsiti, kas RH on avastanud märke nende varjatud pangakontode kohta, vastas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „Ehkki [eelarveüksuse juht] oli 2009. aastal [RH poolt] läbi viidud auditi jaoks esitanud tõenäoliselt kogu aastaid 2007 ja 2008 käsitleva nõutava teabe, ei olnud see nii 2011. aasta järelauditi korral. Järelauditiks ei esitanud [eelarveüksuse juht] kogu nõutavat teavet. Seega võib teha järelduse, et enne 2007. aastat ei olnud varjatud raamatupidamist.“

^e Kui LRHga kohtumise ajal paluti kommenteerida selle õigussätte lisamist riigieelarveseadusse, väitis LRH juht järgmist: „Salzburgi liidumaa valitsuse jaoks on portfelli spekulatiivne osa nüüd suletud. [Eelarveüksuse juht] vastutas (...) artikli IV lisamise eest 2006. aasta riigieelarveseadusse. [Eelarveüksuse juht] soovis seda ning sel ajal tegi Landtag kõike, mida [eelarveüksuse juht] soovis. Salzburgi liidumaa valitsusamet oli samuti sellega nõus. Sellest muudatusest tulenevalt oli võimalik kasutada Landeswohnbaufonds'i finantsvarasid, et teha tuletistehinguid. [Tollane Finanzreferent] asutas fondi Versorgungs- und Unterstützungsfonds (VuF) eelkõige maksueesmärkidel. Sellesse fondi sai raha koguda ja teenida tulu sellelt tulult makse maksmata. Samas olid sellised tehingud de facto alanud juba 2002. aastal.“

^f Kui paluti kommenteerida eelarveüksuse juhile antud volituste pikendamist kogu aastaks, märkis Salzburgi liidumaa valitsusamet: „[Eelarveüksuse juhil] oli Austrias hea maine. [Eelarveüksuse juht] oli VRi komitee liige ja teda hinnati kõrgelt. Seepärast ei olnud kunagi tekkinud küsimust, miks talle oli antud nii palju võimu.“

^g Küsimusele, mis käsitles otsust lubada eelarveüksusel raamatupidamisüksusele mitte aru anda, vastas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „2003. ja 2004. aastal on esinenud raskusi üksuste 8/02 ja 8/04 vahel seoses nõutavate üksikasjade esitamisega, mille pidi esitama üksus 8/02 ning mis olid vajalikud nõuetekohase raamatupidamise tegemiseks üksuses 8/04. Nende raskuste taga oli uue eelarvevälise fondi ehk VuFi (pensionifond) loomine 2003. aastal. Üksus 8/04 küsis uue fondi kohta täpsemat teavet, et seonduvaid tehinguid raamatupidamissüsteemis õigesti kirjendada. Finanzreferent tegi seejärel otsuse, et selle fondi eest vastutab täielikult üksus 8/02 ning üksus 8/04 ei tohiks VuFi sekkuda ega peaks selle kohta teavet küsima. Kõikide raamatupidamisega seotud küsimustega peaks tegelema üksus 8/02 või nendega tuleks tegeleda nii, nagu üksus 8/02 on volitanud. Olemas on 14. veebruari 2008. aasta sisene märgukiri (Aktenermerk), milles märgitakse, et selles olukorras ei järgitud neljasilmapärimõtet. Märgukirjas selgitati, et edaspidi tuleb järgida neljasilmapärimõtet ning et üksus 8/04 – varem 14. osakond – vastutab maksete tegemise järelevalve eest. Sisesed kulud ja tulud, st põhieelarve ja fondi vahelised maksed (Innenumsätze) olid neljasilmapärimõtte kohaldamisest ikka veel vabastatud. Selle märgukirjaga parandati eelmist, 2. veebruari 2004. aasta märgukirja. 2002. aastal oli Salzburgi liidumaa raamatupidamisüksus sõltumatu osakond. Organisatsiooni ümberkorraldamise käigus liideti 14. osakond 8. osakonnale ja muudeti 8. osakonna üksuseks (8/04). Tegelikult ei kirjendanud ega jälginud raamatupidamisüksus aastatel 2004–2008 VuFi kontosid.“

^h Salzburgi liidumaa valitsusamet märkis 28. septembril 2016 komisjoniga peetud kohtumisel: „VuFi edu oli väga soovitatav. Selle fondi tulemused võimaldasid kanda märkimisväärse summa iga aasta eelarvesse.“

ⁱ Salzburgi liidumaa valitsusamet märkis 28. septembril 2016 komisjoniga peetud kohtumisel: „Eespool nimetatud märgukiri, mis pärineb 2004. aastast, oli vajalik, sest operatsioonid olid saavutanud teatava lühiajaliste ja kiirete tehingute dünaamika. Seda laadi operatsioonide puhul oli vaja teha kiireid otsuseid, mis tingisid sellise otsuse vastuvõtmise vajaduse (2004. aasta märgukiri).“

^j Kui Salzburgi liidumaa valitsusameti raamatupidamisosakonna endisele direktorile (aastatel 2007–2012 LRH juht) esitati 28. septembril 2016 komisjoniga peetud kohtumisel küsimus tema üldiste kartuste kohta seoses vahetustehingutega, vastas ta järgmist: „Esimesed vahetustehingud tehti tõenäoliselt 2003. aastal. Üksus 8/04 soovis seonduvad rahavood kindlaks määrata. See oli samas võimatu tingituna nende tehingute keerukusest ja üksuse 8/04 töötajate kvalifikatsiooni puudumisest – neid toiminguid oli väga raske kontrollida ning see oli äärmiselt aeganõudev. Üksus 8/02 kaebas kõrgema tasandi üksusele, et üksuse 8/04 küsimused takistavad äriprotsesse. Toimusid tormilised kohtumised Finanzreferent'i ja finantsosakonna direktori vahel. Finanzreferent – (...) – otsustas seega, et VuFi edu oli prioriteet, ning seega peeti väga oluliseks, et üksus 8/02 saaks tõhusalt töötada. Seega otsustati, et üksus 8/04 ei tohiks üksuse 8/02 tegevust küsimustega takistada. See asjaolu ning uus ülesannete jaotus üksuste 8/02 ja 8/04 vahel lisati samuti kirjalikult eespool nimetatud 2. veebruari 2004. aasta märgukirja.“

Raamatupidamisosakonna endine direktor märkis lisaks: „Ehkki püüdes sellele olukorrale vastu seista, oli üksus 8/04 sunnitud aktsepteerima, et olemas on eraldi raamatupidamisiüksus ehk VuF, mis jäeti üksuse 8/04 järelevalve alt välja. Selles eraldi raamatupidamisiüksuses tehti investeerimistehinguid ning küsimusi nende operatsioonide kohta peeti soovimatuks. Leiti, et nende operatsioonide selgitamine üksuse 8/02 poolt on liiga aeganõudev. Saan aru, et esines hulk tehinguid, mida käsitati sisetehingutena. Üksus 8/02 tegi ka investeerimistehinguid. Kui aga 2004. aastal tehti otsus, et üksus 8/04 ei peaks neid operatsioone kontrollima, pidime lõpetama nende kohta lisateabe küsimise.“

^k Salzburgi liidumaa valitsusameti andmetel juhtis raamatupidamistoiminguid tegelikult eelarveüksuse juht ning raamatupidamisiüksuse töötajad täitsid alati tema korraldusi, ehkki ta ei olnud ametlikult raamatupidamisiüksuse juht. Peale selle selgitati, et eelarveüksuse juhil endal oli samuti võimalik raamatupidamissüsteemis töötada.

^l Küsimusele, kas oli antud sisene korraldus jätta eelarveüksus sisekontrolli auditi alt välja, vastas valitsusamet, et „(...) [tema] andmetel ei olnud ühtegi eraldi korraldust, milles oleks märgitud, et üksust 8/02 ei pea auditeerima. Tegelikult ei olnud siseauditi üksusel alates 1999. aastast kohustust auditeerida kogu Salzburgi liidumaa valitsusametit.“

^m 27. septembril 2016 komisjoniga peetud kohtumise ajal LRH juhi tehtud sissejuhatuse väljavõte:

„Seaduse „Landesrechnungshofgesetz“ rakendamise järel on LRH alates 1993. aastast tegutsenud sõltumatu ja kõrgeima tasandi auditiüksusena. LRH järgib õigusnorme, ehkki Landtag'il on õigus taotleda ka eriauditeid. Samuti võivad kohalikud omavalitsused anda LRH-le vihjeid teatavate järelevalvet nõudvate küsimuste kohta. Teemad, mille kohta LRH saab auditi läbi viia, on kindlaks määratud Landesrechnungshofgesetzi 6. peatükis. Muu hulgas tehakse auditi järgmistes põhivaldkondades: Salzburgi liidumaa valitsuse ning selle fondide, sihtasutuste, ettevõtete ja muude üksuste finantsjuhtimine ja vastavus (Gebarung); riiklike toetuste saajad ning vähem kui 10 000 elanikuga kohalike omavalitsuste finantsjuhtimine ja vastavus. 10 000 ja rohkema elanikuga kohalike omavalitsuste eest vastutab RH. Seoses Gebarung'iga keskendub LRH audit sellele, kas on tagatud seadusele vastavus või kas näitajaid arvutatakse õigesti, ja/või majanduslikule tasuvusele ja tõhususele. Audit on võimalik üksuste puhul, milles Salzburgi liidumaa valitsusel on rohkem kui 25 % omakapitali osalus. Samuti on iga institutsioon või isik, kes saab riigilt toetust, võimalik järelevalve objekt. Samas võib LRH ise otsustada, kas üksust tuleb auditeerida või mitte. LRH märgib oma aruannetes peamised järeldused ning oma ettepanekud ja soovitused. Et teha kindlaks, kas asjaomane üksus on ettepanekuid ja soovitusi järginud, võidakse läbi viia ka järelkontroll. Puudub võimalus ettepanekute ja soovitude rakendamist jõustada. LRH võim tuleneb tema aruannete avalikkusest. LRH on sõltumatu ning puudub RH ja LRH vastastikune järelevalve (vt ka Austria põhiseadusliku seaduse artikli 127 lõige 1, milles sätestatakse, et LRH ei allu RH-le). Salzburgi liidumaa valitsuse finantsaruannete puhul on kuni 1. aprillini 2012 selge auditipädevus puudunud. See tähendab, et LRH ei olnud kohustatud auditeerima, aga võis erandlikel asjaoludel otsustada auditi läbi viia. Aastatel 2005–2008 tehti algatus vabatahtlike auditi läbiviimiseks, sest puudusid selged eeskirjad selliseks menetluseks. 2009. aastal alustas LRH esimest omaalgatuslikku Salzburgi liidumaa valitsuse finantsaruannete auditi aruandeaasta 2008 kohta. Samas puudusid selge auditikord ning [seda laadi] auditi käsitlevad õigusnormid ning lisaks olid finantsaruannete auditi läbiviimiseks olemasolevad teadmised piiratud. 2009. ja 2010. aasta finantsaruandeid auditeeriti sama piiratud raamistiku alusel. Finantsosakonnas endas ei viinud LRH aastatel 2002–2012 läbi ühtegi üksikasjalikku auditi. See tulenes ka RH ja LRH vahelisest kooskõlastamisest. RH-l on õigus auditeerida Salzburgi liidumaa valitsust ning tal on ka õigus saada ja auditeerida finantsaruandeid (vt 1930. aasta Landesrechnungsgesetzi (viimati muudetud 30. augustil 2010) artiklid 18 ja 20). Kõigi nende aastate jooksul tegi [eelarveüksuse juht] põhimõtteliselt nii tehinguid kui ka raamatupidamist ning keegi tegelikult ei kontrollinud tema tegevust. 2010. aastal töötas LRH välja auditimenetluse ning algasid arutelud parlamendiga, et tagada kohustuslikule auditile õiguslik alus. 2011. aasta Rechnungsabschluss oli esimene kohustuslik audit, mille LRH Salzburgi liidumaa raamatupidamise kohta läbi viis. Puudus kooskõlastamine RH ja LRH vahel. Üldiselt, kuna LRH teadis, et RH viib Salzburgi liidumaal läbi auditi, siis ta ise ei teinud seda.“

ⁿ Kui küsiti, mida LRH kõnealuste sündmuste ajal auditeeris, selgitas LRH endine juht: „LRH-l oli üksnes piiratud arvul töötajaid ja ressursse. Ajavahemiku 2008–2011 puhul analüüsis Rechnungsabschluss'i LRH. LRH-le edastatakse andmed märtsi lõpus või aprilli alguses. LRH oli kohustatud esitama parlamendile nelja nädala jooksul aruande. Meil oli kaks audiitorit, kes andmeid kontrollisid, ning pärast seda pidime ootama finantsosakonna märkuseid. Need kaks audiitorit pidid oma kontrollid läbi viima kõigest nelja või viie nädala

jooksul. See tähendab, et me saame teha ainult pistelisi jaaastatevahelisi kontrolle ning peame keskenduma struktuursetele vahedele. Parlament teadis, et LRH tehtud analüüs ei olnud võrreldav raamatupidamisettevõtete tööga ning see analüüs ei ole samaväärne sertifikaadiga. LRH määrus võimaldab läbi viia üksnes auditit ja seepärast pidime nimetama neid majandusanalüüsi auditiks. Me ei saanud analüüsida kogu Salzburgi liidumaa valitsuse portfelli. See oli ka osa kokkuleppest RHga seoses auditiprojektide koordineerimisega.“

^o LRH praegune juht on selgitanud: „Asi on selles, et LRH-l puudus sel ajal oskusteave, kuidas selliseid tehinguid auditeerida.“

^p Kohtumisel Salzburgi liidumaa valitsusametiga küsis komisjon LRH endiselt juhilt, kas LRH aruannetes aastate 2008–2011 puhul tehtud järeldus, et „LRH tehtud katsed näitasid, et raamatupidamiskirjed ja finantsaruanded olid koostatud nõuetekohaselt ning olid täielikud. Rahasaldo on õige ja pangaväljavõteteiga tõendatud“, tähendas seda, et *de facto* tehti pangaväljavõtete alusel ristkontrolli, rõhutades, et selline lõppsõna lisatakse tavaliselt üksnes siis, kui on tehtud sise- või välistaudit. Sellele küsimusele vastas LRH endine juht järgmiselt: „Me ei teinud seda ristkontrolli.“

^q Valitsusametiga peetud kohtumisel esitas komisjon LRH endisele juhile küsimusi ka seoses tema varasema tööga Salzburgi liidumaa valitsusameti raamatupidamisosakonna direktori ametikohal. Komisjon küsis täpsemalt seda, miks ta otsustas – arvestades tema kogemusi Salzburgi liidumaa finantsjuhtimisel ja tema üldisi kartuseid – seoses LRH-poolse Salzburgi liidumaa finantsjuhtimise 2008.–2011. aasta auditiga läbi viia pigem majandusanalüüsi kui auditi. LRH endine juht selgitas: „(...) koostöös Salzburgi Landtag'i presidendiga otsustati hoiduda arutelust vähem oluliste üksikasjade üle ning seda, et me peaksime tegema analüüsi, mis näitab peamisi muutuseid seoses finantsaruannetega.“

^r Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kes oli *Landeswohnbaufonds*i finantsasjade eest vastutav isik, st isik, kes oli tegelikult teinud *Landeswohnbaufonds*i nimel tehinguid ja raamatupidamist, vastas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „[Eelarveüksuse juht].“

^s Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kuidas oli praktikas võimalik järgida neljasilmapärimõtet üksuses, kus on ainult kolm töötajat, vastas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „(...) 8. osakonna [finantsosakond] direktor oli samuti volitatud allkirjastama“ ja „Muidugi ei saanud neljasilmapärimõtet tagada. Pealegi mitmel korral võltsiti allkirju.“

^t Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kas varjatud kontod olid loodud juba 2002. ja 2003. aastal, vastas RH esindaja: „Piirkondlike rahastamisvahendite kahe auditi ajal aastatel 2009 ja 2012 puudus varjatud pangakontode kohta teave. Pangakontosid kontrolliti alles auditi ajal, mille lõpus koostati 2013. aasta oktoobris aruanne.“

Salzburgi liidumaa valitsusamet täiendas RH ütlust, selgitades: „Kõik oli kajastatud *Voranschlagsunwirksamen Gebarung*'i all ning RH eeldas, et vahetus- ja tuletistehingud olid aluseks olevate tehingutega seotud. Lisaks esitas [eelarveüksuse juht] RH-le võltsitud protokoll.“

^u Kui komisjoni uurimise ajal küsiti *Finanzbeirat*'i ülesannete kohta, selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „*Finanzbeirat*'i ülesanne oli anda aru liidumaa valitsuse töötajale, kes vastutas finantsasjade eest (st *Finanzreferent*).“ Ta lisas: „Suunised allkirjastas *Finanzreferent* 2006. aasta alguses. Pärast seda koostas [eelarveüksuse juht] *Finanzbeirat*'ile aruanded. Samas ei hõlmanud [eelarveüksuse juhi] esitatud aruanded kõiki tehinguid; ebaõigete andmete esitamine *Finanzbeirat*'ile algas ligikaudu aastal 2005 või 2006.“

Kui paluti kommenteerida, kuidas võis olla võimalik, et RH poolt aastatel 2011 ja 2012 läbi viidud auditi käigus ei avastatud finantsaruannetes mittevastavusi, selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „Näitajad, mille [eelarveüksuse juht] oli RH-le saatnud, olid kõik valed.“

^v Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, millal olid esitamata jäetud pangakontod loodud, vastas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „*Alates 2003. aastast.*“

^w Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, mida *Voranschlagsunwirksame Gebarung* sisaldab ning miks seda *Gebarung*'i osa ei kontrollitud, selgitas LRH: „*Selles eelarveosas kajastatakse tavaliselt üleminekukirjeid. Keegi ei kahtlustanud, et seal kajastati ka saldosisid. Nüüd kontrollitakse Voranschlagsunwirksame Gebarung*'it hoolikalt.“

^x Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, mis oli varjatud pangakontodele kirjendatud, selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „*(...) Kliiringukontosisid kasutati mõnel juhul finantstehingute arveldamiseks, hõlmates nii vahendite välja- kui ka sissevoolu (...). Nende pangakontode puhul puudus võlga puudutav teave. See teave saadi osalevate pankade abil. Saatsime pankadele kontode selgitamiseks kirjad. Nende kirjade vastuste põhjal saime võlapositsiooni kindlaks teha. (...).*“

^y Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, miks ei ole *Voranschlagsunwirksamen Gebarung*'i märkimisväärseid muutuseid kunagi jälgitud, selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „*Kogu selle teabe kontrollimiseks vajalik ülesannete koondamine ja töötajate kättesaadavus tõi kaasa „vettipdava“ [olukorra].*“

Raamatupidamisüksuse ja LRH endine juht selgitas: „*Raamatupidamisüksus ja piirkondlik kontrollikoda, mida ma tollal ise juhtisin, esitasid tõepoolest küsimusi väga suurte summade kohta, mis olid Voranschlagsunwirksamen Gebarung*'i all kirjendatud. Samas selgitas [eelarveüksuse juht], et summad olid seotud intressimäära vahetustehingutega, mis olid sõlmitud. Näiteks kui nad sõlmisid intressimäära vahetustehingu summas 10 miljonit eurot (fikseeritud intressimäära vahetamine muutuva intressimäära vastu), siis moodustasid *Voranschlagsunwirksamen Gebarung*'i all kajastatud summad kokku 20 miljonit eurot (10 miljonit fikseeritud intressimäära ja 10 miljonit muutuva intressimäära puhul) ilma mingi mõjuta tuludele ja kuludele (rahavood).“

^z Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kas RH ei avastanud ühtegi märki varjatud pangakontode olemasolu kohta, vastas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „*Ehkki [eelarveüksuse juht] oli tõenäoliselt andnud aastate 2007 ja 2008 kohta kogu teabe, mida 2009. aastal [RH poolt] tehtud auditi jaoks nõuti, ei olnud see nii 2011. aasta järelauditi puhul. Järelauditiks ei esitanud [eelarveüksuse juht] kogu nõutavat teavet. (...).*“

^{aa} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kas isegi esitamata laenudega seotud intressi ei näidatud, selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „*Intressi ei näidatud, sest nende laenude puhul toimus netoarvestus.*“

^{bb} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kas OeNB kasutas konsolideerimisprotsesside ajal ühte toorandmete allikat ja ühte sama toorandmete allika väljundit, isegi kui kaks toorandmete allikat olid kättesaadavad, vastas OeNB: „*Jah.*“

^{cc} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, milliseid meetmeid võetakse ja millist teavet LRHga vahetatakse, kui OeBFA-lt saadud laene käsitlev teave ei ole liidumaade antud teabega identne, vastas OeBFA: „*LRH-le selle teabe saatmine on osa tööst, mida LRH kontode sulgemisel teeb. Selles mõttes on riskikontroll LRH ja mitte OeBFA ülesanne, mis tähendab, et me ei tee nende andmete riskikontrolli. Samuti ei ole me kunagi saanud LRH-lt mingit tagasisidet, milles märgitakse, et andmetes on erinevusi.*“

^{dd} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, mis liiki teavet LRH OeBFA-lt sai ning kuidas seda teavet kasutati, selgitas LRH esindaja: „*OeBFA sai Salzburgi liidumaalt finantsaruandeid, seega oleks nad pidanud riskikontrolli tegema. (...).*“

^{ee} Küsimusele, kas [eelarveüksuse juht] oli teinud intressimäära vahetustehinguid, vastasid LRH endine juht ja raamatupidamisosakonna endine direktor järgmist: „*Kõik, nimelt kontrollikojad ja liidumaa parlament, teadsid, et neid keerulisi vahetustehinguid tehakse.*“

^{ff} Komisjoni 28. septembri 2016. aasta uurimise ajal selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „2012. aasta juulis uuris 8. osakonna [finantsosakond] juht mõnda finantspositsiooni ja mõni tehing tühistati.“

^{gg} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kas RH saaks anda STATile käimasoleva auditi kohta teavet, selgitas RH: „RH viib oma auditi läbi kooskõlas riiklike ja rahvusvaheliste standarditega. Aruande koostamise käigus luuakse kõigepealt aruanne ja arutatakse seda asutusesiseselt. Seejärel saavad auditeeritud institutsioonid võimaluse esitada kolme kuu jooksul märkusi ettepanekute kohta, mille RH oma aruandes tegi. Need märkused võetakse teadmiseks ja avaldatakse lõpparuannetes ning RH esitab nende kohta omakorda märkuseid. Nii toimiti ka RH järelaruande puhul, mis käsitles Salzburgi liidumaad. 6. detsembril 2012 avaldatud lõpparuanne hõlmas Salzburgi liidumaa vastuseid ja märkuseid. Salzburgi liidumaa märkused ei sisaldanud midagi, mis oleks viidanud probleemidele, mis Salzburgi liidumaa valitsusameti pressikonverentsil 6. detsembril 2012 hiljem ilmsiks tulid. Pärast nende probleemide ilmsiks tulekut viis RH läbi uue auditi, mille järel koostati 2013. aasta oktoobris RH aruanne.“

^{hh} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti menetluste kohta, mida RH aruande valmimise ja avaldamise vahel järgib, selgitas RH: „Uuritud institutsioon saab aruande samal päeval, kui see avaldatakse. Peamised sidusrühmad saavad aruande mõni päev varem.“

LRH selgitas ka: „Kogu menetlus on rangelt reguleeritud. Näiteks peab auditeeritud üksus esitama märkused kolme kuu jooksul. Esialgne aruanne saadeti Amt der Salzburger Landesregierungile märkuste esitamiseks enne 2012. aasta augustit. Amt der Salzburger Landesregierung märkuseid ei esitanud, ehkki ta teadis, et esineb probleem. Mõned isikud teadsid sellest teemast, aga otsustasid RHD mitte teavitada.“

ⁱⁱ Komisjoni 28. septembri 2016. aasta uurimise ajal selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „[Finantsosakonna direktor] teavitas alles 2012. aasta oktoobris meid Finanzbeirat'i koosolekul sellest, et portfell, mida me kontrollisime, oli tegelikult üksnes osa Salzburgi liidumaa koguportfelliga“ ning „Näitajad, mille [eelarveüksuse juht] oli Finanzbeirat'ile saatnud, olid valed.“

^{jj} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, miks jäi ebaõigete andmete esitamise küsimus ajavahemikul 2012. aasta maist kuni 2012. aasta 6. detsembrini Salzburgi liidumaa valitsusameti siseasjaks, ning täpsemalt, miks RHd, LRHd ja Austria statistikaametit ei teavitatud, selgitas Salzburgi liidumaa valitsusamet: „[Finantsosakonna direktor] ei sekkunud [eelarveüksuse juhi] tehtud tehingutesse. [Finantsosakonna direktor] palkas selle asemel [Deutsche Banki endise töötaja], kellel olid vajalikud kogemused. Alles siis, kui [Deutsche Banki endine töötaja] omandas ülevaate tehingutest – 2012. aasta oktoobri teisel poolel –, ilmnisid teatavad probleemid. Seega otsustati leida nendele probleemidele lahendus.“

^{kk} Kui sama küsimus esitati Salzburgi liidumaa valitsusametile, st miks jäi ebaõigete andmete esitamise probleem ajavahemikul 2012. aasta maist kuni 2012. aasta 6. detsembrini Salzburgi liidumaa valitsusameti siseasjaks, vastas LRH juht: „LRH juhina ei saanud ma mingit ametlikku teavet, ehkki kuulsin mõningaid kuulujutte. Alates septembrist oli [eelarveüksuse juht] haige ning valitsusamet otsis uut töötajat. 1. septembril oli valitsusamet valmis värbama uue töötaja. 2012. aasta novembris küsisid [Finanzreferent ja finantsosakonna direktor minu juuresolekul] [eelarveüksuse juhilt], kas Salzburgi liidumaal oli tehtud mingeid riskantseid tehinguid, ning [eelarveüksuse juht] vastas eitavalt. [Eelarveüksuse juht] kinnitas seda ka liidumaa parlamendis eelarve arutelude ajal.“

^{ll} 26. septembril 2016 komisjoniga peetud kohtumise sissejuhatuses ütles STAT muu hulgas: „(...) pärast seda, kui STAT sai teada võimalikest andmetega seotud probleemidest Salzburgi liidumaal (6. detsembri 2012. aasta pressikonverentsil), tekkis suuri probleeme Salzburgi liidumaal asjaomaste isikutega kohtumisel, et selgitada olukorda ja saada Salzburgi liidumaalt nõutavaid andmeid.“

^{mmm} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kas STAT käsitles Salzburgi liidumaaga seoses 2013. aasta aprilli ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse teatega vahetatud e-kirjades 6. detsembri 2012. aasta pressikonverentsi,

selgitas STAT: „Me ei maininud e-kirjades 2013. aasta esimestel kuudel selle kohta midagi. Saime Salzburgi liidumaaga ühendust alles pärast 2013. aasta aprilli – Teatis (...)“

ⁿⁿ Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, millal sai STAT esimest korda aru, et Salzburgi liidumaa edastatud andmetes esineb ebatäpsusi, ning kuidas STATi sellest teavitati, selgitas STAT: „Lugesime 6. detsembril 2012. aastal ajakirjandusest. Seoses sellega oli meil esimene kohtumine Salzburgi liidumaa esindajatega 2013. aasta mais. Selle põhjal saime aru, et võis esineda probleeme tuletisinstrumentide ja ülemäärase eelarvepuudujäägi menetluse võla (laenude) aruandlusega. 2013. aasta oktoobris tegime lõpuks kindlaks, et Salzburgi liidumaa on jätnud ligikaudu 2,1 miljardi euro suuruse võla oma bilansis varem esitamata. Meil oli seoses sellega ka kohtumine – nagu te väga hästi teate – Eurostatiga. Enne 2013. aasta oktoobrit ei olnud Salzburgi liidumaa STATi ametlikult teavitanud ning me ei saanud neilt ajakohastatud andmeid (parandusi). Nad esitasid üksnes kvartaalseid võlaandmeid kooskõlas kehtivate aruandekohustustega, lisamata muid märkusi. RH ei ole kunagi STATile ka millegi kohta aru andnud.“

^{oo} 26. septembril 2016 komisjoniga peetud kohtumise sissejuhatuses märkis STAT muu hulgas: „(...) esimene kohtumine [Salzburgi liidumaaga] toimus alles 7. mail 2013. (...) Selle kohtumise ajal kinnitas [finantsosakonna direktor] STATile, et vajalikud andmed saadetakse STATile 2013. aasta augustiks.“

^{pp} 26. septembril 2016 komisjoniga peetud kohtumise sissejuhatuses ütles STAT muu hulgas: „(...), Salzburgi liidumaa edastas STATile 2013. aasta augustis üksnes vood (mitte positsioonid). STAT kasutas seda teavet riigi stabiilsuspakti kohaste aruannete üleminekutabelite koostamiseks (6.–7. september 2013). Sel ajal oli Salzburgi liidumaal õigus esitada Salzburgi andmete kohta tehtud „hinnangute“ kohta märkusi. Sel eesmärgil edastati Salzburgile 17. septembril 2013 eelarvepuudujäägi ja riigivõla üleminekutabelid.“

^{qa} 26. septembril 2016 STATiga toimunud kohtumise ajal märkis RH esindaja, kes oli 2013. aasta juulis STATi töötaja: „Kuna lõplikud aastaandmed Salzburgi liidumaa suletud kontode kohta aastal 2012 ei olnud ESA rahvamajanduse arvepidamise arvutamiseks kättesaadavad, kasutas STAT rahvamajanduse arvepidamise koostamiseks kvartaliandmeid (...)“

^{rr} Kui komisjoni uurimise ajal küsiti, kas STATi ja RH või LRH vahel oli enne RH avaldatud Salzburgi liidumaa aruande avaldamist mingit kontakti, vastas STAT: „RHga kontakti ei olnud. Sel ajal veel ei olnud STATi ja RH vahel vastastikuse mõistmise memorandumit sõlmitud.“

Peale selle selgitas RH: „Käimasolevate audititega seotud küsimusi ja aruandeid ei jagatud kolmandate isikutega. RH-l puudub õiguspärane võimalus teavitada teisi isikuid või institutsioone käimasoleva auditi korral.“